Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всї листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИС[illegible]И — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CENTS

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 19-го ЛЮТОГО 1920. ЧИСЛО 22. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, FEBRUARY 19, 1920. No. 22.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

ВІЙНА ПРОТИ БОЛЬШЕВИКІВ.

Між Галичанами і Наддніпрянцями вже нема роздвоєння.

Пресове Бюро Української Місії у Вашінгтоні „Приятелі України" надіслало нам до оголошення слідуючий комунікат:

Від Н. Багриновського, товариша міністра закордонних справ в українськім правительстві, надійшов до Української Місії у Вашінгтоні урядовий звіт про дійсні політичні відносини на Україні. Сей звіт рішучо заперечує деякі сензаційні поголоски, що послідними часами розширювалися по світі на шкоду Українській Народній Републиці. Звіт звучить:

Поголоска, немовби наш уряд вступав у переговори з большевиками, є безпідставна і смішна. Більша часть нашого уряду є з армією у Винниці. Ми держимо лінію, що проходить через Бар, Жмеринку, Вапнярку, Звенигородку і Таращу.

Після розгрому армії Денікіна наші воєнні сили значно доповнились і ростуть майже з години на годину. Денікін старався перетягнути на свою сторону наш уряд а також і повстанців. Він вимагав від них, аби з ним боролися проти большевиків, але повстанці, памятаючи недавні звірства Денікіна, не хотіли навіть входити з ним у переговори. Українські повстанці признають над собою тільки власть українського правительства і заявляються рішучо проти Денікіна.

Щодо відносин Українців до російських большевиків то держави антанти повинні знати, що не тільки українське правительство (директорія та міністри), але й всі повстанці а **навіть українські комуністи** (які зрештою становлять незначну меньшість) відкидають рішучо навіть саму можливість якоїнебудь згоди з Совітською Росією. Українці категорично противляться всякій спільній акції з Совітською Росією. Загальна думка є, що російські большевики є тепер ще більшими ворогами України, ніж колинебудь були. Тому не може бути навіть мови про союз з большевиками, політичний чи мілітарний. Противно, боротьба проти них є як найзавзятійша. В самім Києві українські комуністи відмовляються від всякої участи в совітськім правительстві.

Гідне уваги є те, що навіть в найтяжшу хвилю послідних часів, коли через перехід Тарнавського на сторону Денікіна наше положеннє стало було дуже тяжке і сумне, не проявився на Україні зворот в сторону большевиків.

Загальна думка є, що не можна зачинати ніяких переговорів з Совітською Росією, поки Україна не буде независимою державою. Щоби переговори стали можливими, треба насамперед, аби большевики звільнили українську територію від своєї присутности.

У Києві совітське правительство складається з російських комісарів: Задонецького, Мануїльського й Петровського. У своїх заявах большевики стараються представити українське народнє правительство і прихильників независимости України буржуями та контрреволюціонерами.

Щоби зміцнити свою власть, українське правительство має на цілі в як найблизшім часі скликати свого рода Установчу Раду, яко підготовляюче тіло для утворення правдивого парляменту. Вже зачалися приготовання до здійснення сього великого політичного акту. Його необхідність признають всі кляси, всі партії і саме правительство. Здійсненя сього не можна відкладати на довший час.

До армії прибувають рекрути повні ентузіязму для справи визволення. Відносини є дуже сприяючі. Ми будемо мати змогу сконсолідувати свої сили та зорганізувати істнованнє держави. Пекуче бажаннє спокою і порядку навертає до нас не тільки Українців, але й всіх инших жителів України.

Всі політичні течії, всі партії зійшлися в однім: утворився один національний фронт проти напасників.

Ціла Україна очікує з нетерпеливостю ґенераліссіма Петлюри, який підчас свого побуту у Варшаві, де так богато корисного зробив, захорував і з тої причини не міг вернути раньше на Україну.

Тарнавський піддався військовому судови, але суд **оправдав** його, коли він доказав формальними документами, що диктатор Петрушевич дав йому розказ виконати зраду. Яко військовий чоловік він повинен був послухати свого зверхника.

Роздвоєннє між Галичинами і Наддніпрянцями фактично перестало істнувати. Тепер є вже тільки одно українське правительство і всі частини галицької армії заняли своє місце в наших рядах. Нашою акцією командує ґенерал Омелянович Павленко.

Поголоска про оголошеннє савєтської републики на Україні.

ЛОНДОН, 17. лютого. — З Гельзінґфорсу (столиця Фінляндії) прийшла до часописи „Сентрал Нюс" телеґрама, що там надійшли російські ґазети, в яких говориться, що большевики проклямували независиму републику в тій части України, яка знаходиться під їх владою, і створеннє „вічного братнього союза з Совітською Росією".

Згадана телеґрама додає, що президентом сеї нової републики зістав іменований большевицький лідер Петровський.

Севастопіль в страху перед надходячими большевиками.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 16. лютого. — Населеннє Севастополю, великого російського порту на Кримі, попало у такий страшний переполох з приводу наступаючих большевиків, що готові тут повторитися такі сцени, які мали місце в Одесі.

Втікачі з Одеси розказують, ща залоги кораблів були приневолені звертати машинові кріси проти товп, котрі силою вдиралися на готові до відїзду кораблі, яким грозило з сього приводу затопленнє.

Большевики переслідують чужинців.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 15. лютого. — Тут прибув вчера через Одесу і Марсилію без цента при души Карло Віґлер, швайцарський консуль в Києві, а з ним 16 його земляків. В недалекій будучности сподіваються приїзду дальших 300 Швайцарців.

Віґлер говорив, що коли большевики війшли до Києва дня 2. грудня, то зрабували а відтак спалили майже всі склепи. Вони арештували всіх чужинців і зрабували їх до крихти, здерши з них навіть одежу й черевики. Многі чужинці були приневолені працювати для червоної армії, або гинути з голоду, тимбільше, що 400 ґрамів чорного хліба коштувало 200 рублів, фунт масла 500 рублів, кватирка (пів пайнта) молока 100 рублів, одно яйце 40 рублів, пара черевиків 6.000 рублів, а курка 450 рублів. Убрань і біля не мож було навіть ніде поднбати.

Швайцарським утікачам взяло 19 днів часу, щоби перебути 440 миль дороги між Києвом і Одесою. Вони були би погинули з голоду, як би не поміч аліянтів. Нарешті їм удалося знайти місце на пароплаві „Бозіс", яким дісталися з Одеси до Марсилії (у Франції).

Віґлер упевняє, що большевики поводилися з чужинцями по варварськи, застріливши паню Бевеші, Швайцарку, за те, що вона перед десяти роками субскрибувала була 150 рублів для Національного Клюбу в Києві. Анґлійці, Французи і кількох Американців у нутрі краю перенесли великі страждання під большевицьким режімом, запевняв консуль. Червоні навіть не стараються завести ладу, а рабунки і морди є у них звичайною появою.

1834 ТРУПІВ В БЕРЕСТЮ!

Львівський дневник „Вперед" пише:

В своїм часі ми оголосили 684 імен померших Українців в таборі в Берестю (Буґшопи).

Сьогодня дістали ми поіменний виказ померших в Буґшопах, який дійшов до числа 1834!! Покищо не друкуємо сего виказу, а перше віднесемося о дозвіл дотичних властий.

Наші інформатори заявляють, що виказ сей неповний, бо в Буґшопах померло далеко більше, бодай чи не 2500!!

ЛЯЦЬКИЙ НАПАД НА ПОДІЛЮ.

Львівська ґазета „Слово Польскє" з дня 12. січня подає подробиці про заняттє польськими військами Плашковець, Клімашівки і сусідних сіл на Поділю. Ті села заосмотрені були в оружє, а навіть гармати і полеві телефони. На вістку про зближеннє польських війск, виступило село Клімашівка в повній збруї і почало стріляти на польський військовий відділ з гармат. Польський відділ відповів стрілами. Село здобуто; гармати, значне число збруї і муніції селянам відібрано, а провідників укарано. Тасама доля стрінула село Плашківці.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

ПОЛЬЩА ПОЛИШЕНА ТЕПЕР ВЛАСНИМ СИЛАМ.

Польські імперіялісти хочуть, аби східні границі Польщі сягали по ріки Дніпро і Двину.

ВАРШАВА, 15. лютого.—Неспокій і непевність запанували тепер в Польщі, з огляду на становище антанти, яка не лише опустила тепер Польщу, але навіть налягає на неї, аби заключила мир з большевиками. Становище Ллойда Джорджа було знане тут в останніх десятьох днях, однак польські провідники вірили, що Ллойд Джордж подасться під натиском публичної опінії. Колиж тепер польські провідники почули заяву Герберта Есквіта, котрий сказав, що Польщу і балтійські держави треба змусити до заключення мира, в Польщі наступило безголове.

„Ґазета Поранна", яка стоїть в тісних зносинах з поглядами ґенерала Пілсудского, каже, що таке становище антанти є шкідливим вмішуваннем з її сторони в справі Польщі. Те, що антанта опустила тепер Польщу, незвичайно шкодить польським інтересам.

Пілсудскі заявляє, що Польща мусить тепер опертися на власні сили, і в зносинах з большевиками мусить стати дипльоматично независимою від антанти, а рівночасно навязати порозуміння з пограничними державами. Богато сумніву є щодо питання, чи приймуть большевики польські услівя мира. Польща носиться з гадкою запропонувати большевикам, що підпише з ними мир, коли вони згодяться на демобілізацію своєї армії і коли дозволять Польщі окупувати всі мости на Дніпрі і Двині. Останнє треба розуміти так, що Польща заключилаб з большевиками мир, колиб ті згодились на границі історичної Польщі.

Анґлія каже, що справу мира або війни з Московщиною нехай рішають самі народи.

ЛОНДОН, 16. лютого. — Андрій Бонар Ло, правительственний речник, заявив нині в палаті послів, що Велика Британія повідомила балтійські держави, Фінляндію і Польщу, що справу мира або війни з савєтською Росією вони мусять рішити на свою власну відвічальність, а Велика Британія обмиває собі від всього руки.

Се є урядова заява анґлійського правительства у відповідь на питаннє, які кроки пороблено зі сторони антанти, аби пограничні держави заохотити до заключення мира з савєтською Росією.

Антанта годиться, щоби Німеччина сама судила оскаржених ґенералів.

ЛОНДОН, 16. лютого. — У відповідь на німецьку ноту, що правительство Німеччини [illegible] всилі арештувати оскаржених о воєнні злочини Німців і доставити їх антанті, остання вислала заяву, що годиться, аби німецьке правительство само судило оскаржених перед найвисшим трибуналом в Липську. Антанта застерігає собі лише право предкладати трибуналови оскарження на обвинених, а також застерігає собі право узнати, чи кінцевий засуд оскаржених є справедливий, чи ні. Коли антанта узнає, що засуд липського трибуналу є несправедливий, вона має повне право покликати оскаржених перед власний трибунал і перевести ще раз розправу.

Баварські монархісти.

МОНАХІЯ, 16. лютого.—Орґанізованнє монархістичної партії в Баварії вже покінчилось. Нова партія стремить до привернення в Баварії монархії, не оглядаючись на те, який режім буде в инших краях німецької републики.

ДЕНІКИН ЩЕ РАЗ ХОЧЕ ПОПРОБУВАТИ ЩАСТЯ.

Розбитий на голову реакціонер заключив угоду з козаками.

НОВОРОСІЙСЬК, 2. лютого. — Ґенерал Денікин змінив своє становище в дечім і вступає тепер в нову фазу політичнього розвою. В результаті угоди з козаками він остає дальше головним командантом, але перестає бути диктатором і хоче бути демократом.

Договір щойно заключено в Катеринодарі, столиці кубанських козаків, де має бути зорґанізоване нове правительство. Вісім членів правительства мають бути відвічальні перед народньою радою, а міністрів війни, фльоти, комунікації і поживи іменує сам Денікин і вони є відвічальні перед ним. Постановлено, що земельне питаннє має бути сейчас порішене. Ся інтересна угода наступила по цілотижневих переговорах між Денікином і козацькими провідниками.

Підчас переговорів в Катеринодарі Денікин виголосив до козаків промову, в якій сказав між иншим: „За наші невдачі одні винуємо других. Військові винують цивільних, цивільні військових; козаки критикують добровольців, добровольці козаків.

„Однак факт є, що наш відворот почався на вороніжськім фронті, де проти нас виставлено велику силу. На ростівськім фронті в нас була більша сила, однак жовніри стратили духа, бо позаду ведася пропаґанда проти високої команди і проти цілий, за які ми боролись".

Вдаривши опісля на тему, що кубанські козаки стараються створити независиму републику, іґноруючи інтереси Росії і сіючи в той спосіб зневіру і невдоволеннє в армії, Денікин сказав: „Я стою за єдиною Росією. Рівночасно я зробив антанті деякі заяви щодо пограничних народів. Перше, я признаю фактично независимість пограничних правительств, що поборюють большевизм; друге, будучі відносини між пограничними народами і Росією повинні бути означені спільним договором між ними і всеросійським правительством, а антанта має тут грати ролю посередника. Коли козацька рада буде наставати на створеннє окремої козацької держави з независимою армією, я і добровольча армія вицофаємось, а тоді прийдуть большевики і заллють цілу Кубанщину.

„Я воюю за Росію. Мені не ходить о силу, але мілітарна власть головного команданта повинна бути абсолютна. В моїй програмі є:

„1. Єдина і неділима Росія.

„2. Донські і кубанські армії мусять бути нерозлучними частями російської армії.

„3. Большевизм воювати до кінця.

„4. Широка автономія для козаків.

„5. Правительство чесних людий, що не належать до крайних партій, включаючи й козацьких представників.

„6. Виборний парлямент з дорадчою силою.

„7. Земля для селян і робучих козаків.

„8. Забезпеченнє інтересів робітника.

„9. Всеросійські установчі збори для встановлення форми правительства. Особисто я спротивляюсь воювати за форму правительства, і буду служити під монархічним або републиканським урядом, залежно якого забажає нарід".

Між козаками і Денікіном прийшло опісля до острої перепалки щодо сили парляменту. Козаки зажадали, аби парлямент, перед котрим відвічає правительство, мав власть законодатну, і Денікін згодився на домагання козаків.

Покищо нині годі ще предвидіти, які політичні наслідки буде мати ся нова угода і становище Денікіна.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

ПРЕЗИДЕНТ ГРОЗИТЬ АНТАНТІ.

Каже, що вицофає з сенату мировий договір.

ВАШІНҐТОН, 17. лютого. — В ноті до союзних правительств 10. лютого президент Вілсон заявив, що вицофає з сенату мировий договір і договір в справі союза з Францією, наколи антанта заперестане радитись його у переробльованню мапи Европи.

Сильний протест проти поневолення Чорногори.

НЮ ЙОРК, 17. лютого. — „Сон-Геральд" помістив нині сильний протест Вітнея Воррена проти поневолення Чорногори Сербією, називаючи се злочином, який повинен бути відпокутуваний.

„Найбільше наганним і неоправданим актом мирової конференції є правдоподібно вичеркненнє з світової мапи чорногорського королівства, балканської держави, котра ніколи не піддалась в турецьке ярмо і успішно воювала повних 600 літ. Сей акт є ніщо инше лише злочин. Його оправдують тим, що Чорногорці бажали злучитися з Югославією, правленою Караджорджевичами, і за тим заявились самі при помочи плєбісциту. Але тямити треба, що сей плєбісцит відбувся під наглядом Сербів, котрі окупували сей край, і під грозою сербських баґнетів.

„Король Микола заслугує на симпатію. А се лише покарана невдячність сербського правительства, котре, будучи в 1914 році загрожене Австрією, поспитало Миколу телеґрамою, „чи може Сербія числити на братню і неограничену поміч Чорногори на случай оружнього конфлікту з Австрією?", а у відповідь на се дістало заяву, що „Сербія може числити на братню і неограничену поміч Чорногори в критичний момент для сербського народу; ваша доля буде нашою".

„Микола дальше зателеґрафував до наслідника сербського престола: „Мої Чорногорці є вже на фронті, готові вмирати за спільні ідеали".

„І Чорногора виповіла перша війну і боролась до останнього без помочи антанти. Микола і його правительства, прогнані з рідного краю, оснували свій осідок у Франції, де їх держать до нині, бо Сербія інтригує. Микола сказав: „Коли мій нарід не хоче мене за короля, дуже добре, але позвольте мені бодай повернути і жити як приватний горожанин у моїм ріднім краю, бо я Чорногорець".

На се не хочуть дозволити, бо Сербія знає, що його поворот бувби знаком для загального повстання і прогнання зрадливого гостя і фальшивого приятеля.

„Замісць вдячности і відплати за жертви і льояльність Чорногорці найшлись тепер бідним предметом для заспокоення імперіялістичних забаганок кровавої сербської династії, під ярмо котрої поставлено Чорногорців силою. Се не можна повірити, але воно є фактом, що сій маленькій державі, котра перша вступила на лісту воюючих, не дозволено вислати свого представника на мирову конференцію. Що в такім случаю означають славні слова Клєманса: „Нема вже більше малих народів; всі є рівні; право належиться однаково для великих і для малих"?

„Я ще раз кажу, що усуненнє Чорногорців з мапи є злочином, який повинен бути відпокутуваний.

„Нехай живе Микола і його нащадки. Слава непобідимим Чорногорцям, що через століття не страхались турецької небезпеки. Слава їм незабутнім через слідуючі століття".

Заостреня на пресу.

ВАШІНҐТОН, 16. лютого. — Щоби меньші ґазети могли мати достаточну скількість паперу, посол Фоллер, з Іллінойс, вніс законопроєкт, аби заборонити пересилати почтою недільні часописи, що мають більше як 48 сторін друку; всі дневники, тижневники і двотижневники, що мають більше як 16 сторін друку, і місячні та квартальні видавництва, що мають більше як 100 сторін друку.

Естонія ратифікувала мир.

ЛОНДОН, 17. лютого. — Естонський парлямент, як доносить іскроґрама з Москви, ратифікував мир з савєтською Росією.

"SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		**в Злучених Державах:**	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
to Jersey City and to foreign countries:		**В місті Jersey City і за границю:**	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

ВІДПОВІДЬ Д-РА ОСИПА НАЗАРУКА.

В попередному числі подали ми за віденською ґазетою „Боротьба" промову **д. Семена Вітика,** в якій він різко критикував політику **д-ра Евгена Петрушевича,** диктатора Галицької України, в часі його побуту в Каменці Подільському і закинув йому вину, що віддано було Галицьку Армію під команду денікінських наїзників.

В той спосіб, впрочім, представляють справу і другі українські ґазети в старім краю, а за ними і тутешні.

Однак аби суд був справедливий, мусимо вислухати обі сторони: і тих, що обжаловують і обжалованих.

Длятого подаємо отсе за віденською ґазетою „Український Прапор" письмо **д-ра Осипа Назарука,** одного з провідників української радикальної партії з Галичини, котре буде рівночасно відповідю на обжалованє.

Пригадаємо, що др. Осип Назарук був з Галицькою Армією на Україні, а його імя звісного борця за волю українського народу, і його характерність та чесність є запорукою правдивости його слів.

З тих слів пізнаємо, чи справедливо є так судити Галичан, як се роблять деякі люди в старому краю, а за якими безкритично повторяють ті осуди всякі шікаґовські тижневі цокотухи, досолюючи своїм братям з Галицької України іменем зрадники, запроданці і т. д.

Ми не гадаємо оправдувати віддачі Галицької Армії під команду наїзників-денікінців і також осуджуємо її, але в судженю хочемо бути справедливі.

І для сеї справедливости подаємо отсе також голос д-ра Назарука.

Письмо його звучить:

УКРАЇНСЬКА АРМІЯ В ЧАСІ КАТАСТРОФИ.

Катастрофою був перехід обох українських урядів — галицького й наддніпрянського — на чужу територію: галицького на румунську, наддніпрянського (Директорії) в більшій части на польську. Перехід сей почався в ночи з 15. на 16. падолиста, 1919. Сталося се безпосередно наслідком так званого переходу армії до Денікіна. Се факт, коло якого почали творитись ріжні леґенди, що досі баламутять суспільність.

Як же ся справа виглядала в дійсности? Що катастрофа наступить, ясним було вже давно передтим. Тільки дуже наївні люди дурили себе до кінця якоюсь сподіваною допомогою із заходу. **Допомога в санітарних засобах і одягах була-б армію поставила на ноги. Але такої допомоги ми не одержали і не могли одержати з політичних причин.**

Сальський, при кінці міністер війни наддніпрянської України, чоловік розумний і серіозний, заявив на одній із спільних нарад отверто: **„Війна для нас скінчена. Поконала нас не мілітарна сила ворогів, але тиф".** Шеф штабу наддніпрянської армії, **Капустянський,** потвердив виводи і висновок Сальського і жадав, щоб вислати послів до Денікіна.

Остання спільна нарада представників обох українських урядів і армій відбулась дня 12. падолиста, 1919, в будинку Диктатури в Каменці. Тривала вона від години 4 пополудни майже до ранка. Всі без виїмки здавали собі справу з того, що Денікін не удержиться і що дні його вже почислені. Але всі розуміли також (з виїмкою двох), що ми ще скорше впадемо ніж він. **Сальський** говорив: **„Наддніпрянська Армія не має заспокоєних навіть елементарних вимог; вона опору давати не може. Галицька армія в такімсамім стані. Вона в більшости вже окружена. Гроший нема. Большевики вправді переходять до нас, але вони хочуть перебратись до Махна. Положенне безвихідне".**

В часі продишки сотник **Стефанович** з постачання заявив членови Директорії Макаренкови: **„На фронті від 9 днів нема що їсти. Навіть старшини продають на харч останні чоботи. Шпиталі в страшнім стані: ранені рвуть з трупів шматки, щоб обандажувати собі рани. Галицька армія не дістає навіть десятої частини гроший, яких потребує".**

Ще дня 28. жовтня, 1919, шеф штабу Галицької Армії, ґенерал **Ціріц,** з походження угорський Українець, чоловік поважний і незвичайно солідний, звізитував всі корпуси Галицької Армії і дійшов аж до полевих сторожий. Він ствердив, що **всего 6% галицьких жовнірів мало плащі, а з офіцирів як хто мав 2 пари біля, то вже вважали його богатим, бо міг перебратись. Десятки тисяч наших жовнірів лежали хорі на тиф без ніяких ліків, без одягу, часто без даху над головою, завалювали перони стацій і звичайно не мали навіть соломи під голову.** Була думка, подаватися взад перед Денікіном. **Але тоді треба було залишити весь обоз, всю артилерію** (бо болота були такі, що й порожних возів коні не могли тягнути), **а що найважнійше: десятки тисяч хорих на тиф і ранених, яким уже ніхто був би не дав ні ложки страви ні води. Хорі й ранені протестували. Зрештою — куди було цофатися? Ми мали вже між нами наочних свідків польських звірств і масових убийств у Берестю і инших польських таборах. І кілько могло вицофатись? Значно меньше, ніж виносило число тих, що лежали в тифовій ґорячці...** Получення між Нач. Командою Галицької Армії й поодинокими частинами були в значній части перервані або так утруднені, що на порозумінне треба було тижнів. Супроти того всего Галицька Армія остала — вона просто фізично не могла вицофатися і не **мала куди.** Кождий ворог, який надійшов би, був би її захопив.

Так виглядав так званий „п е р е х і д" до Денікіна. **Ніякої політичної умови з Денікіном не заключено.** Умова Тарнавського, який ділав без відома уряду, уневажнена. Мала бути зложена в політичних справах комісія, яка доси не зложена. Заключено мілітарну умову, якої зміст відомий. До 12. грудня 1919 р. Денікінці заосмотрили Галицьку Армію в санітарні засоби, біле, троха одягу і т. п. Ніодного галицького відділу не розброїли; до внутрішних справ Галицької Армії не мішались. Наша армія відпочала і нині знов становить силу, з якою мусять числитись і большевики, що тепер дійшли знов до берегів Чорного моря. Хто був у Галицькій Армії, той остав при ній. **Ніодин Галичанин, ніодин Наддніпрянець** (а тисячі наддніпрянських старшин служило в Галицькій Армії) **не відійшов до денікінської армії, хоч богато з петлюрівської армії перейшло туди безпосередно.**

Навіть в найтяжших хвилях дисципліна Галицької Армії стояла високо.

Се все факти, які в належнім світлі представляють тих людий, які вічно кричать і лають, самі не знають чого хочуть. (Інформації про те, що діялося з Галицькою Армією, коли вона знайшлася у Денікіна, привіз сюди курер, який на днях прибув до Відня).

Др. Осип Назарук.

ПОЛЬЩА КОЛИШНЯ І ТЕПЕРІШНЯ.

Чи історія повторяється, а радше, чи повториться.

Польський селянин ніколи не був вільний.

В 1374 році заведено в Польщі примусову панщину.

Аж до смерти Жигмонта II. Августа (1572) обрабовувала шляхта польський нарід з усіх горожанських і політичних прав.

Земля разом з народом сталась була абсолютно власностю шляхти, котра мала над людьми повне право життя і смерти.

Як польська шляхта виконувала своє право, можна зрозуміти із слів польського історика з 18. століття Лелевеля, котрий так пише:

Шляхта вважає хліборобів і селян за псів. Такого вислову вживають сі гидкі люди, котрі, як убють селянина, котрого називають хлопом, кажуть, що вбили пса.

Оттакі то „порядки" Поляки намагались заводити і на чужих землях, на які нападали для сеї ціли.

В часі найстрашнійшої неволі в Польщі, Українці були вільні люди. Їх землі були в союзі з Литвою, а селянство в краях українських і литовських було свобідне.

Колиж польська шляхта в 1569 році в злодійський і розбишацький спосіб зробила так звану Люблинську „унію", якою нібито злучила і нібито „на віки" Польщу з Литвою, а Україну взяла на свою кольонію, першим ділом тої шляхотської „унії" було запровадити на землях литовських і українських свою панщину, якою та шляхта-наїзниця переміняла вільних людий у рабів.

Та переміна вільних людий у рабів тягнулася довгі літа, але не ішла так легко як в Польщі, де народ приняв неволю в спокійному терпінню.

Ще в Литві ішло поневоленнє народу лекше.

Але на Україні ішло дуже тяжко. Дуже тяжко було поневолити вільного Українця.

Нарід відповів на польську неволю революцією.

Для оборони своїх народніх вольностий створив народне військо — козацтво.

Козацтво — се вільне військо вільної України боронило постійно і завзято її волі проти неволі, яку їй несла із заходу шляхотська Польща, аж дійшло до загально-народнього повстання за Богдана Хмельницького, коли не лиш ціле козацтво України, але цілий її народ станув немов одно зорґанізоване військо проти неволі шляхотської Польщі, а в обороні своєї старої волі української.

Не треба було великої аґітації, бо кождий Українець знав, за що стає до бою проти зненавидженої та осточортілої Польщі. У всіх була одна думка, від одного краю України до другого: Прогнати з України та убити польську неволю.

І нарід осягнув побіду. Побив польську неволю і вибився на свободу.

Правда, не мав ще сили доволі і злучився з Московщиною, але се було тільки для оборони проти шляхотської Польщі.

Історична конечність пхнула Хмельницького до союза з Московщиною. Той союз України з Московщиною приніс конець Польщі.

• • •

Нині події зложились так нещасливо, що Польща, яку убив Хмельницький, знова повстала.

Повстала вона така, як була перед Хмельницьким. Такасама шляхотська, такасама невільницька і такасама заборча.

Першим кроком тої відбудованої старої небіжки Польщі було знова так як в минувшині — посягненнє на українські землі і їх вольности.

Перша річ — шляхотська Польща вдарила забором на Західну Україну і принесла їй свій історичний дар — неволю; стала вільних людий перемінювати в рабів.

Що-ж дальше буде?

Чи світ обернеться до гори ногами і в 20-тому століттю буде жити се, що не могло навіть животіти в 17-тому століттю?

Чи повториться стара правда і стара боротьба за стару добру українську свободу?

В сьому немає ні найменьшого сумніву, що повториться стара правда і стара боротьба за українську свободу.

Український нарід буде її вести аж до повної побіди.

Колиж шляхотська Польща своїми злочинними замахами на українські вольности доведе до того, що український нарід вдруге прийде для самооборони до якогось порозуміння з другими народами, а між ними і з московським, то хто знає, що з цілою Польщею ще буде.

Гра зі свободою народів є дуже небезпечна, се повинні би навіть такі Поляки знати. Але пануючі кляси перед своїм упадком все звичайно відзначаються найбільше своєю глупотою, тож годі і від Поляків вимагати, аби знали і розуміли своє положеннє.

Вони приходять звичайно до зрозуміння свого положення аж тоді, як вже їх ведуть на кару.

РІЧНИЙ ЗЇЗД У. Н. КОМІТЕТУ.

(Протокол з Річного Зїзду Українського Народнього Комітету в Злучених Державах, що відбувся в днях 15. і 16. січня с. р., в готелі Пенсилвенія в Ню Йорку).

(6)

(Продовженнє).

Звіт директора головної канцелярії У. Н. Комітету.

Опісля слідував звіт директора Канцелярії У. Н. К., **д. Павла Вікула,** котрий говорив:

Перед тим, як дати звідомленне канцелярії необхідно подати короткий нарис історії і розвитку канцелярії, щоби ті, що інтересуються справою, мали представленне, в яких умовах і при яких обставинах та робота провадилась. Тому почну з самого початку основання канцелярії.

В лютім, 1919, др. Білик від імени Екзекутиви У. Н. Комітету заанґажував мене провадити канцелярію, знаючи, що я мав практику в сім ділі. Канцелярія містилась в маленькому офісі У. Н. Комітету на 70 пята евеня, де ледви можна було повернутися. До відїзду д-ра Білика до Парижа ми у двох працювали, а як він поїхав, я зостався один і провадив всю канцелярську роботу до того часу, доки не був відбудований дім У. Н. Комітету. В сьому часі працював ще в офісі д. Онуфрій Ковальський, обовязком котрого було ходити між Американців та інформувати їх про українські справи, а коли була заваль роботи, то він теж писав листи в англійській мові і перекладав з чужих мов на українську і навпаки. В серпні канцелярію було перенесено до власного будинку на 30 Іст Сема улиця, і тоді було заанґажовано стенографку д. Стефанію Тимкевичівну. Пізнійше в жовтні було заанґажовано д. Миколу Дячишина як секретаря Канцелярії. В грудні було заанґажовано книговодця д. Івана Добрянського, котрий добре знає книговодство, а фінансова справа потребувала ведення книжок по модерній американській системі. Тепер сили Канцелярії У. Н. Комітету складаються з 4 осіб, а іменно: П. Вікула, М. Дячишина, І. Добрянського і панни С. Тимкевичівни.

Діяльність Канцелярії можна розмежити на слідуючі відділи:

1. Відповіді на листи.
2. Висилка друків.
3. Висилка грамот.
4. Висилка відзнак, членських карток, чартерів і марок.
5. Висилка відозв і телеграм.
6. Висилка комунікатів до американської преси.
7. Орґанізація і переведенне віч.
8. Орґанізація нових місцевих У. Н. Комітетів.
9. Висилка книжок і ріжних видань У. Н. Комітету.
10. Книговодство і виказ жертв.
11. Веденне файлів, або систематизація листів, письм, друків і документів.

Відповіді на листи.

Самий головний і відповідальний відділ Канцелярії се відповіді на листи від місцевих У. Н. Комітетів і від приватних осіб. Щодня отримується від 30 до 50 листів, на котрі зараз пишеться відповіді. Листи бувають ріжного характеру. Більшість із запитами, на котрі часами потрібно давати довгі і подрібні відповіді. Кожний відповіджений лист разом з копією відповіді кладеться на файл і легко відшукується, коли се потрібно.

Висилка друків.

Друки, як то: викази жертводавців, звідомлення, замовлення, листовий папір та коверти тисячами висилаються що місяця зараз по замовленню до місцевих У. Н. Комітетів і майже з кожним листом залучується зворотна коверта.

Висилка грамот.

Найтруднійшою річию була висилка грамот тим жертводавцям, що жертвували 5 дол., або більше. Наприклад місцевий У. Н. Комітет просить вислати грамоти, кому належить, а не подає числа. Потрібно вишукувати у виказах тих людий, що мають дістати грамоти; дуже часто вписувати їх імена і тоді висилати. Всіх грамот вислано до сеї пори 8.895.

Висилка відзнак, членських карток, чартерів і патріотичних марок.

Канцелярія У. Н. К. вислала до 15.000 членських відзнак і членських карток до 150 місцевих У. Н. Комітетів, так що У. Н. Комітет числить тепер до 15.000 членів. Точного числа не можна подати, бо деякі місцеві У. Н. Комітети до сеї пори ще не прислали виказів.

Всіх чартерів до місцевих У. Н. Комітетів було вислано 87. Перед тим, як висилається чартер, до кождого комітету висилається заяву, в англійській і українській мові, для підпису урядників, що вони годяться і приймають конституцію, правила, статут і постанови У. Н. Комітету. Із 150 місцевих У. Н. Комітетів до сеї пори тільки 87 прислало підписані заяви. Чому решта не прислала, на се трудно дати відповідь і сим ми просимо всі місцеві У. Н. Комітети, котрі до сього часу не дістали чартера, зголоситись до канцелярії, а заява знов до них буде вислана для підпису.

Патріотичних марок було вислано до місцевих У. Н. Комітетів на суму 25 дол. для кождого, що дає в заальній сумі 3.750 долярів. На великий жаль, гроший за продані марки було надіслано від місцевих У. Н. Комітетів ан суму дуже невелику, і гроші й марки тримають у себе ще урядники деяких місцевих У. Н. Комітетів. Тому є пожадании, щоби всі секретарі місцевих У. Н. Комітетів дали в короткому часі звіт про продані марки і звернули гроші й решту марок.

Висилка відозв і телеграм.

Підчас протестів проти польського нападу на Західню Україну було вислано за кожним разом до всіх місцевих У. Н. Комітетів, братств і товариств коло 4.000 відозв і копій протестів та телеграм і адресованих коверт.

Висилка камунікатів до американської преси.

Всякі комунікати до американських часописів, які виготовляло Пресове Бюро У. Н. К. були друковані і висилані канцелярією У. Н. К. Про скількість комунікатів була згадка у звідомленню д. М. Райта, директора Інформаційного Бюра.

Орґанізація і переведенне віч.

Вже до першого українського Народного Зїзду заснувалось в цілій Америці 60 місцевих У. Н. Комітетів, що станули під проводом Українського Народнього Комітету. А за короткий час число місцевих Комітетів зросло до 152. Такий успішний розвій треба до певної міри завдячити вічам, які У. Н. Комітет уладжував в цілій Америці. Віч відбулося чотириста вісім, а зборів около тисяч пятьсот. На них зясовано народови сучасне положенне на Україні і наші вигляди на будуче; потребу єднання української іміґрації в Америці, щоб в той спосіб скорше здобути послух у правительства і нести поміч Україні, та ухвалено тисячі протестів, які вислано телеґрафічно до президента Злучених Держав, до американського міністерства заграничних справ і на мирову конференцію в Парижі. На вічах уладжувано збірки на Фонд оборони Галичини і заохочувано загал до постійного складання жертв.

Український Народній Комітет зарядив по всіх місцевостях Америки протестаційні віча проти польського наїзду на Українські землі на дні 15-го червня, з яких вислано 332 протестаційних каблеграм на мирову конференцію в Парижі і 332 протестаційних телеграм до Вашінґтону. Ті віча відбулися в 21 стейтах Злучених Держав.

Однак протестаційні віча Український Народній Комітет уладжує дальше. Дня 4. січня, 1920, відбулись вдруге такі масові віча і з них вислано 2.472 протестаційних телеґрам до Вашінґтону.

Рівночасно з висилкою телеґрам Екзекутива У. Н. Комітету і місцеві комітети постарались, щоби про ті віча були довші або коротші статті в американській пресі. Се має для української справи велике значінне, бо Америка починає обзнакомлюватися з нашими змаганнями і витворюється публична опінія в користь України, яка буде мати велику вагу на остаточне розвязанне української справи.

На вічах промовляли бесідники, яких назначував У. Н. Комітет, а іменно: добродії: Роман Слободян, Гаврило Слободян, др. Семен Демидчук, Микола Дячишин, Микола Величко, Юліян Павчак, Онуфрій Ковальський, Олександер Неприцький-Грановський, Семен Ядловський, Кость Кирчів, Дмитро Штогрин, Осип Логин, Іван Добрянський, др. Кирило Білик, Іван Каштанюк, Михайло Беля. З Американців: конґресмен Джеймс А. Гемил, адвокат Вілієм Дж. Кернс, бувший сенатор Квин, сенатор Коплемен і Мілтон Райт. Крім сего промовляли і місцеві бесідники.

Кромі віч відбулось по Америці велике число протестаційних походів, котрі зробили велике враженнє і здобули серед Американців чимале число приятелів для нашого народу.

Орґанізованне нових відділів У. Н. Комітету.

В хвилі, коли зорґанізовано канцелярію У. Н. К., було всего 72 відділи. З того часу безупинно ведено переписку з поодинокими людьми з других місцевостий та заохочувано їх до закладання нових місцевих У. Н. Комітетів. Наслідком сеї праці є се, що в теперішню хвилю У. Н. Комітет числить 152 відділи. В тійсамій цїли в деяких місцевостях устроювано спеціяльні віча і запрошувано на них своїх, а навіть чужих бесідників.

Висилка книжок та инших видавництв У. Н. Комітету.

Всякі видання У. Н. Комітету, які були призначені до розсилки до визначнійших одиниць серед Американців, Канадійців і Англійців, до ріжних інституцій і державних урядів в Америці і заграницею, були розіслані у великих скількостях персоналом канцелярії. Про всі ті видавництва була згадка на иншому місце. Крім сього майже кожного дня дістає канцелярія замовлення від ріжних одиниць і книгарень на ріжні видання У. Н. Комітету і сейчас їх полагоджує.

Фінансове діловодство та викази жертв.

Одною з найтруднійших річий, які полагоджувала канцелярія, се було веденнє фінансових книг і подаваннє виказів. Хотяй книги фінансові провадили люди инші, як се ясно з попередніх звітів, то одначе канцелярії приходилось полагоджувати нераз богато річий. У звязи з книговодством, як переписку, щоденну евіденцію і т. п. Позатим канцелярія вела точний реєстр жертводавців та виготовляла копії і розсилала до часописів.

Веденне файлів та систематизація праці.

Всяку переписку, а також инші справи що входять в обсяг діяльности канцелярії, ведеться після найновійшої американської системи. Всякий лист і всяка найменьша справа є зарекордована в осібних книгах і полагодженне всякої справи є теж реґістроване зовсім осібно. На основі сього є так ясний перегляд, що всякий і чужий чоловік може точно і в кожній хвилі віднайти потрібну річ. Відповіди на кореспонденції мають свої копії, так що не може бути найменьшого непорозуміння. Осібно ведеться адресар. Є кільканайцять відділів адресаря, почавши від поодиноких осіб, а скінчивши на найбільших орґанізаціях.

На закінченнє можна сказати, що діяльність канцелярії збільшається, так як збільшається діяльність самого У. Н Комітету. Всяка найдрібнійша справа, яка входить в обсяг У. Н. Комітету, приходить рівночасно і в обсяг праці канцелярії. Коли і в деяких напрямах канцелярія не могла виконати своїх обовязків як слід, то можна се приписати тільки тій обставині, що праця поширялась дуже скоро, так, що нераз годі було в пору впоратись навалом праці. Однак є повна надія, що на будуче всьому зарадить добра система нашої канцелярії.

(Дальше буде).

ЛИШ МИ САМІ.

Я запитався раз у моря —
Як нам в краю позбутись горя?
Та море мовчки хвилі гнало
І ради в відповідь не знало...
Тоді звернувся я до вітра —
Як нам змінить старе повітря?
Та вітер в полі щось шепоче,
Відповісти мені не хоче...
Питаюсь я тоді у сонця —
Чи воля гляне у віконця?
Та сонце наче усміхнулось
І від питання відвернулось...
Нарешті я взиваю бога —
Колиж моя країна вбога
Від мук пекельних відпочине?
Та бог мовчить!... І люд наш гине...
Ні бог, ні вітер, сонце й море...
Мабуть ніхто вже не поборе
Укоренілі наші муки —
Лиш ми самі і наші руки!...

Ол. Неприцький-Грановський.
Мансов, Сьб.

ПРАЦЯ ОБНОВИ В ГАЛИЧИНІ.

(З львівського українського дневника „Громадська думка", з 15. січня 1920).

Війна винищила незвичайно наш край. Перемаґлювали його кілька разів ріжні армії. Зводилися на нашій землі страшні бої. Тисячі дітий нашої землиці пішли проливати кров за чужі їм цїли, тисячі других витрачено в імя тих самих цілий. Тисячами заповнено всякі Талерґофи. Одних мордували Москалі за австрійські ідеали, других Австрійці за московські почування. Мобілізація і півнійші покликання до армії і помінної служби не щадили наших людий, бо ті, в чиїх руках була сила, то були люди чужі, часто ворожі нам, які своїх щадили — нашим коштом. Тож ні потреби рільної господарки, ні ремесла, ні кооперативної інституції не находили узглядненнія. Мусів іти кождий, хочби як для нас потрібний, а дуже часто до військової службн неспосібний. Ніхто й ніколи нас не щадив.

Усе те мусіло спричинити руїну нашого життя, занепад народньої будівлі, ледви що доведеної тяжкими зусиллями послідніх поколінь до якого-такого стану.

Та прийшла пора, що як здавалося, принесе нам нагороду за всі муки і жертви. Здавалося, що ми заживемо своїм життєм на своїй таки вольній землі. Надії покищо не оправдались.

Прийшла ще страшнійша руїна, якій і кінця не видко.

Що-ж нам супроти сього діяти?

Чи, як деякі слабодухи за весь той час робили — кидати рідну землю і на чужині шукати захисту? Чи власне остати на позиції, закусити зуби і братися до нової будови на пожарищі?

Так, другої дороги для нас немає. Всі зусилля треба обернути на обнову того, що зруйноване. Руки до праці. Хоч буря шаліє, хоч бють громи в нас, нам не кидати свого діла, але робити свою чорну роботу. Не змогли ми вибудувати величавої будівлі-палати, ставмо хатину маленьку, а свою рідну. Ніхто сього за нас не зробить. Ніяка „орієнтація" без праці нічого нам не принесе, бо ми не діти щастя. Даром нам ніколи нічого не прийшло і відай не прийде ніколи.

Та нехай се не спричиняє в нас зневіри. Противно, най се нас до тим більшого труду спонукує. Самі на собі оперті і для себе будуймо рідну хату.

Ніяка праця нехай для нас не буде замала. Нехай кождий остане і працює на своїм хоч би найменьшім постерунку. Нехай не сміє казати: Я до великих діл сотворений, не можу робити великої роботи, тож кидаю всі, і нероблю нічого, або йду в світ за очі шукати красшої долі. **Се дезерція препогана, яку нам усім побоювати треба.**

Вже досить мали ми еміґрації, яку кожда російська офензива відновлювала; досить марнowання сил на вичікуванне ліпшої долі на чужині; досить витирання чужих передпокоїв та туманення себе, що то праця для красшої будучности. **Її ніхто чужий нам не дасть, як що ми собі самі її не збудуємо. Про се вчить нас історія хоч би наша власна протягом послідніх шести літ.**

З того виходить лиш марнованне прилюдного гроша свари; взаїмні обжалування, та поборювання, чого ми вже свідками, Тож до повороту на рідний ґрунт завізвімо всіх. Нехай вертають орати запущену ниву.

А робітників нам треба богато.

Жде обнови культурна праця: наших шкіл богато зачинених, наука і письменство, так як би перестали жити в нас, економічні товариства, крім центральних, майже зовсім завмерли. Усюди застій, мов би повільне конаннє, тож треба нам ратувати те, що є ще до ратовання. Треба відновляти школи і засновувати нові, особливо фахові, які дали би нам ряди независимих робітників, спосібних до відбудови основ независимости кождого народу і його економічного добробуту.

Треба нам оживити всі галузи письменства і науки, та далі стреміти до створення університету й академії наук і мистецтва.

Треба обновити нашу просвітну і господарську орґанізацію серед народа: просвітні і господарські кружки.

Треба нам обновити нашу **економічну орґанізацію:** покликати до діяльности занепавші каси, спілки та сотворити нові товариства, кредитові, торговельні і продукційні. Новий час вимагає нових форм. Усюди повстають нові міліонові товариства акційні, спілки з обмеженою порукою, тож і ми на той рід орґанізації звернім увагу. Притім тямити належить, що те, що перш мож було зробити з сотками корон, тепер вимагає великих тисячів. Тому власне звертаємо увагу на потребу творення великих інституцій. Се буде найкрасше уміщенне добробуту. При помочі більших капіталів не тільки наша торговля буде могти користати з перших жерел закупна, але також ми згуртуємо в нашихруках збут богатьох продуктів на як найкориснійших услівях для продуцента-рільника.

Ми зможемо також приступити до продукції і то як напрямі перерібки господарських артикулів, так і у напрямі продукования річий в господарстві конче потрібних.

Ми досі звичайно продавали свої продукти в сирім стані: молоко, збіже, пашу, худобу, дерево і т. ин. і весь хосен з їх перерібки, який є значно більший від зарібку рільника, ішов у чужі руки.

Чи не могли би ми мати спілкових пекарень, цукроварень, гарбарень, тартаків і других підприємств для перерібки рільничих продуктів?

Чи не могли би ми позасновувати **фабрики мила, свіч, обуви, рільничих знарядів і машин, хатної обстанови? Чи для відбудови сіл не мож би творити будівельних спілкових підприємств?**

Люди в нас і є цілий ряд знаменитих техніків, позбавлених тепер державного хліба; є свої голодуючі майстри та робітники безробітні.

Не брак також гроша в скринях, у всяких скритках, де він бутвіє та щораз більше тратить на вартости замісць рости через хосенну льокацію. Тож треба одних і друге звести до купи; в давних і в нових орґанізаціях згуртувати людий і капітали та взятися з усею енерґією до обнови нашого економічного життя. Хто не йде вперед остає позаду. Тож не ґаїти нам часу, а всіми силами братись до праці на всіх полях народнього життя.

Д. Коренець.

Сергій Шелухин.

ЗРАДНИКИ І ПАТРІОТИ.

Російські імперіялісти, бувши панрусами, централістами і реставраторами старої Росії, взивають зрадниками естонських, литовських, українських, грузинських і т. п. патріотів, які не хотять мати над собою їх ярма і, борючись за рівність, братерство та свободу, шукають ґарантій для сих благ в орґанізації власних національних незалежних держав.

Рівність, братерство й свобода — се найвисші загальнолюдські блага, і через те на кожній людині лежить обовязок боронити їх. Без них людське життє було-б позбавленим моральних підстав. Ось через що боротьба за свободу вважається священною у всіх народів. Тим борців за неї завше шанують, а ніде і ніяк не вважають за зрадників. Навпаки зрадниками вважають тих, хто утворює неволю.

Не були-ж зрадниками Американці, коли повстали проти своїх єдиноплеменників Англійців за свою свободу. Не були зрадниками і Українці, коли в XVII. вікові повстали проти Поляків, а в XVIII. проти московського царя за свою свободу. Не були ними й Італійці, які вели боротьбу за обєднаннє Італії і свободу її. Не були зрадниками і Серби та Греки, коли повставали за свою незалежність проти Турків. Не були ними і Чехи, і Поляки і ин. в своїй боротьбі за свободу. Не є ними і нинішні Українці, бо вони ведуть борню за свою свободу, свою національну державу і свій національний розвиток. Сі святині для Французів, Англійців, Італійців, Чехів, Поляків і инших народів — є святинями для Українців.

Память Американця Вашінґтона, Італійця Ґарібальді, Українця Богдана Хмельницького і їм подібних борців за свободу свого народу і вітчини ушановано монументами, як память великих народніх героїв і патріотів.

Боротьба за свободу народа вимагає як найбільшого альтруїзму та самопожертви, тоді як зрада, стремління до позбавлення когось свободи і бажаннє панувати над поневоленими народностями живуть протилежним тому чуттям еґоїзму, яке нищить висшу моральність в її корінї. Ось через що ті, що нищать чиюсь свободу і воюють проти борців за неї, вживають завше найганебнійших та найжорстокійших засобів проти своїх супротивників і найлютійших знущань та кар над переможеними. Ось через що той, хто поможе борцеві за свободу, морально повисшається, і навпаки. Не дурно держави, в яких панує терор і на всім почувається моральний занепад, самі занепадають і розвалюються. В них бракує того, що будує життє і дає йому розвиток.

Інтереси людськости в борні за свободу остілько солідаризуються з інтересами народностий, що англійський поет Байрон їздив помагати Грекам проти Турків, французькі добровольці їздили помагати Американцям проти Англічан, Шведи й Французи помагали Українцям Богдану Хмельницькому, Мазепі, Орлику, український поет Старицький їздив помагати Сербам в їх борні за свободу проти Турків. На сі виступи за чужу свободу їх подвигнули висші моральні емоції духа. З них бере собі силу і справжній патріотизм, який не має в собі нічого зоольоґічного. Через те тих, хто нищить чиюсь свободу або бореться проти оборонців її, ніяк не можна вважати за дійсних патріотів. Людскість складається з народностий, які уявляють собою органи її, через що той, хто шкодить народностям, тим шкодить і людскости, і своїй народности, як членові і частині людскости, чого дійсний патріот ніяк не повинен робити. Все, що гуманне, завше прогресивне. Діяльність, направлена проти свободи, завше противна прогресові; — який-же справжній патріот буде противником гуманности, свободи і проґресу людскости, а тимсамим і своєї народности! Ворог народности і її розвитку є ворогом людскости, а тому ніяк не може вважатися за патріота. Навпаки, друг народностий і їх розвитку є другом людскости, а тому для якої народности він працював би — він уже тим працює і для своєї народности, як справжній патріот.

З сього морального жерела черпав собі силу натхнення український поет Шевченко, коли в своїй поемі „Кавказ" кликав горців Кавказу боротися проти російського царя за свободу. Він добре знав, що держава, яка будується на нищенню свобод своїх народів і одкидає вимоги гуманности, не має морального виправдання для свого істнування і через те в відповідний час мусить розвалитися, як штучний бездушний казенний механізм, що держиться не орґанічними моральними звязками, а тільки грубою формальною зовнішньою силою.

Як член українського Кирило-Методієвського братства, яке в своїм славянофільстві перше в 1847 році поставило на всю височінь питанне про славянську еманципацію, Шевченко мріяв про те, щоб Руські (Московці), Українці, Поляки, Чехи, Серби і взагалі всі Славяне розірвали пута неволі, утворили кожен свою незалежну республіканську державу з своїм урядом і на підставі взаємин славянської родини склали-б союз незалежних славянських держав для ґарантії своїх свобод та національного розвитку кожної з них. По сьому пляну царська імперіялістична Росія повинна була-б бути зруйнованою, щоб на її місці виросла велика федерація славянських народів. Сей програм в 80-тих роках український діяч Драгоманов поширив до інтернаціонального змісту, бо включив до нього і неславянські народи.

Литовська, грузинська, українська і т. п. справи є справи свободи і еманципації — вони цілком анальоґічні висше вказаним справам Американців, Греків, Сербів, Італійців і инш. в їх боротьбі за свободу.

На тій-же моральній підставі руські революціонери, ведучи боротьбу проти царя і уряду за свободу, не були зрадниками. Цар, служити якому його піддані присягали, повинен був дбати про народню свободу, а не нищити її. Позаяк він своїм режімом нищив її, то через те став зрадником народові, тому не були зрадниками ні памятні в історії російського визвольного руху декабристи, ні ті, що в кінці февраля 1917 року утворили в Росії революцію, якою владу царя скасували. Ся-ж сама льоґіка повинна бути прикладеною і до пореволюційних часів, і до всіх тих, хто ставить себе на місці царя й робить, як він робив, хоч би на те місце ставили себе не тільки окремі люди, а навіть партії або ціла народність, чи її представники.

За царських часів Росія уявляла собою тюрму народів, в якій всі народности позбавлено було свободи, в тім числі і руську. Але-ж ся остання мала права державної народности, яких инші не мали, і вже тимсамим була поставлена над ними висше. Через те Руські на своїй мові мали і університети, і школи, і книжки, а Українцям довгий час не вільно було на своїй мові навіть пісню заспівати. Упривілльоване становище державної народности, надаючи Руським більше прав, ніж иншим, і утворюючи їм панування над иншими, в основі підкопувало моральний принцип рівної достойности людий, а тимсамим і принцип рівности, братерства і свободи. Сього ніяк не могли зрозуміти, та не розуміють і досі навіть найлівійші руські кола, виховані в ідеях імперіялізму, централізму і панрусізму так глибоко, що се стало основою їх світогляду.

Цілком натурально, що поневолені народности, ставши по революції вільними і не бажаючи сепаруватися од Руських, шукали такої перебудови держави, щоб вона, замість тюрми, стала-б світлицею вільних народів. Америка і Швайцарія в загальних основах були для того готовими зразками. Але-ж сьому рішучо спротивилися, починаючи з правих і кінчаючи лівими, майже всі державні громадські руські кола, світогляд яких викристалізувався в ідеях централізму, руської монополії на державність і в зневазі до прав на розвиток инших народностий.

Засліплені перспективами панування над нашими народностями і одкинувши геть всі демократичні принципи рівности, братерства і свободи, Руські поставили своїм завданнєм утворити з Росії нову тюрму народів, а на себе взяти ролю тюремщиків. Сим для народностий, які до революції позбавлені були свобод, а по революції мусіли-б знову надіти на себе ярмо національної, політичної, культурної, економічної і громадської неволі, касувався змисл самої революції. По революції Руські зісталися без гимну, а виходило так, що вони і по революції могли вживати тойсамий старий гимн, перемінивши тільки слово „цар" на „Руські", а за ворогів вважаючи всі недержавні народности. Не треба було особливих заходів навіть для переміни декорацій, а суть зіставалася та-ж сама.

Коли з центру Росії стали ширитися анархія та безладдя, то окремі народности мусіли приспішити орґанізацію у себе своєї влади, щоб забезпечитися від лиха, яке йшло з центра Росії. Одначе, російський уряд сьому рішучо спротивився, не визнаючи ні для кого навіть маленької автономії. На сім ґрунті між Українцями і російським урядом виник конфлікт, для розвязання якого приїздив в Київ Керенський, Церетелі та Терещенко. Було зроблено богато взаємних уступок, але-ж російський уряд не виконав і не додержав свого слова, а панруською та централістичною політикою все більше руйнував можливість ладу і ширив анархію та безладдя. Після сього ініціятиву в справі утворення ладу і зміцнення свобод взяли на себе інородці в наслідок чого Українці на 3—6 вересня 1917 р. скликали зїзд народностий до себе в Київ. На сім зїзді було визнано необхідним негайно утворити самостійні національні держави з своїми урядами і виробити плян перебудови Росії на федеративну республіканську державу. Для того кожна з нових держав повинна була утворити у себе конституанту. Ідею всеросійських установчих зборів було відкинуто, позаяк через більшість Руських на тих зборах, вони переважали-б всіх і своїми голосами фактично вирішали-б все не тільки за себе і для себе, а і за Українців, Латишів, Грузин і т. д. Се касувало-б в основі всяку свободу народностий і проголошене на зїзді право кожної з них на самовизначеннє.

Проти сього пляну, одначе, Руські рішучо повстали, визнаючи Росію тільки як державу централістичну з поневоленими їм народностями. При таких умовах і позаяк Руські цілком одкидали всякі можливости федерації, то для нових держав зіставалося тільки істнувати окремими незалежними державами. Ясно, що можливість істнування великої свобідної Росії з утвореною в ній, замісць казенної одноманітности, союзною єдністю народів і держав, розбили панруси. Таким чином, Руські зрадили свобідній Росії і її народностям, одсепарувалися з своїми еґоїстичними інтересами од народностий для поневолення всіх собі і повели й далі свою противну всякій свободі імперіялістичну, централістичну та панруську політику. Зрада спільній справі свободи була в дійсности зрадою Росії, яка розпалася. Коли-б в 1917 році вони погодилися на федерацію, то Росія може й не розбивалася-б і напевне ні вона, ні новоутворені національні держави не переживали-б нинішнього тяжкого становища. Дальнійша поведінка Руських, од правих і до найлівійших кол, була такою, що нині ні про яку вільну федерацію з Росією не може бути й речі. Авторами розвалу і всіх бід стали Панруси-централісти всіх партій і напрямків.

Особливо вороже вони поставилися до Українців, в боротьбі проти яких не шанують ні науки, ні правди, ні етики, ні чемних засобів. Причиною сьому служить їм матеріяльна заінтересованість, бажаннє й далі експльоатувати поневолену Україну і свідомість неправдивости своєї справи. На Українців вони звернули найпильнійшу увагу ще й тому, що український нарід, бувши найчисленнійшим між інородцями, для будови своєї незалежної держави має історичні державно-правні основи, а для істнування її має всі цілком очевидні дані, і, нарешті уявляє собою піддержку для слабших народностий проти поневолення та порабощення їх.

По договору 1654 року (див. „Повне Зібр. Російських Законів") Українська Народня Республіка, зберігаючи свою державність включно до права зноситися з чужими державами, обмеженого тільки відносно Польші та Турції, по добрій волі пійшла під протекторат московського царя. Ніякої влади руського (московського) народу український нарід на себе не приймав і над собою ніколи не визнавав. Революція 1917 року звільнила з під влади царя, як народ руський, так і народ український однаково. Позаяк між ними був єдиний юридичний звязок — цар, якого не стало, то сим самим між руським і українським народами не стало ніяких державно-правних звязків. Народи сі, в наслідок скасування влади царя, розвязалися, і український нарід вернувся політично в своє попереднє становище Української Народньої Республіки, яке мав в 1654 році. Без царя він став відносно Руських і инших окремим і самостійним субєктом міжнародного права, яким був в 1654 році і як такий утворював і писав свої міжнародні договори з Шаєцією, Московщиною, Турцією, Трансильванією і т. д.

Для вирішення питання про новий політичний союз з Руськими і форму його треба було, щоб Українці попереду вирішили се питаннє на своїх установчих зборах, подібно тому, як се було в 1654 році, але-ж скликаних на підставах нових умов життя і відповідно їм. Українці в принципі були не проти федерації, про що й зазначили у всіх чотирьох універсалах Центральної Ради, але-ж Руські все те одкидали увесь час, бо визнають єдину форму єдности — порабощення Українців Руськими. В дальнійшому, як уже було зауважено, Руські своєю ворожою і аморальною поведінкою, походами большевиків та чорносотенців і реакційних орґанізацій на Україну, ворожнечею й безмірною злобою проти Українців і їх руху до відродження й свободи, знищили в Українців навіть думку про якусь можливість входити з ними в свобідні політичні звязки. Взявшись за відбудованнє Росії, вони забули, що в тюрму ніхто по своїй охоті і добрій волі не їде, і що злоба, ненависть, ворожнеча та бажаннє поневолити й припинити людий ніколи не творять згоди і не будують життя, а тільки руйнують.

Цілком натурально, що новоутворені держави мусіли подумати про союз між собою для самооборони.

З сього не трудно бачити, хто справді веде будуючу патріотичну роботу, а хто руйнує мир, лад і щастє, як народів новоутворених держав бувшої Росії, так і самої нової Росії.

Париж, 1. січня 1920.

(„Воля").

НЮ ЙОРК В СНІГОВИХ ОКОПАХ (ТРЕНЧАХ).

Нині, в середу, буде два тижні, як Ню Йорк напали сніги і закули його в студені кайдани.

Однак свободолюбні Нюйорчани не піддались холодному наїзникови, а виповіли йому війну. Виступили з мотиками, з мітлами, сокирами, сапами і т. д.; лише кошоб бракувало. Хто з чим міг, спішив до оборони нападеного міста, а тимсамим до оборони своєї хати і родини.

Вийдеш з хати, снігу не перебредеш, так засипало усі усюди. По улицях тягнуться поволи, немов по горах в Чорногорі, вози і що хвиля перестають; то візник пробує підкопати колеса і викопати їм кусник проїзду; може як дібеться ще пару кроків. Далі, стоять рядом стріткари (трамваї), мовчки, закуті снігом. То він їх взяв в полон і не видасть без бою, або без доброго окупу.

Правду казати, місто безборонне проти сього наїзника, однак надії не тратить. Може пригріє весняне сонце, а може теплий дощ сполоче безмежні і незглубимі сніги. Але ні, сонце пильнує свого бізнесу і заховується невтрально.

Не було иншої ради, тільки стати до бою з цілою силою та ужити всіх способів, аби осягнути побіду, щоби Ню Йорк був безпечний для демократії.

Ужито найновійшого способу війни, від тренчів. Зачато копати тренчі і відтам атакувати наїзника. На війну місто дало кілька мілiонів долярів.

На сім образку бачите наш Ню Йорк в тренчах.

Від лівої руки бачите полісмена і одного цивіля, що копають тренчі. Понад них, горою їде віз снігами, ярами, по асфальтовій улиці, а з неба сипле снігом, ой сипле, та не пересипле.

По середині бачите тусаму історію, тільки завважите двох молоденьких добровольців. Вони не лише копають тренчі, але стоячи в снігу, розтоплюють його своїм теплом і в той спосіб усувають сніг, а набираються всяких недуг від простуди і промокнення. У розмові вони хотять собі пригадати, чи в давних часах були такі снігові напади на їх бідне рідне місто.

А від правої руки бачите хлопця, що змітає сніг із сходів своєї хати. Мече снігом на прохожих, котрі лютуються на нього, але він не пардонує. Як вам не до „рихту", каже, то чого волочитесь в такий час. Сидіть дома, а ні то ставайте до роботи.

А долом, долиною, вже тренчі викопані і баби ідуть ними в модних капелюхах. Малі хлопці зачали модні капелюхи бомбардувати снігом, бож то війна.

Майже два тижні війни не принесло ще Ню Йоркови побіди. Снігови прийшов на поміч мороз і перемогти його ще тяжше. Ню Йорк готовий дати і більші фонди, аби зборoти лютого наїзника, але всетаки рахує, що сонце скоро сломить невтральність і прийде йому наратунок і спасенне.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З БУКОВИНИ.

„Воля Народа".

Вже другий рік став виходити в Чернівцях соціял-демократичний тижневик „Воля Народа". Є се одинокий український часопис, який під нинішну хвилину появляється під румунською окупацією. Як тяжко тепер видавати на Буковині український часопис, як богато трудностий муситься побороти, доказує нам „Воля Народа". Скільки разів стрінули її конфіскати і инші адміністраційні кари, та вона далі продовжує свою тяжку працю, на ніщо не зважаючи. Коли весь загал, переляканий переслідуваннями, усунувся від якоїнебудь праці, українські соціялісти сміло піднялися трудного завдання і без закиду його сповняють. Чиж доля „Волі Народа" не подібна долі „Впереду", з тих страшних днів, коли люди боялися власної тіни?

Не диво отже, що „Воля Народа", хоч є орґаном нашої партії на Буковині, тішиться великим признанням серед усього українського громадянства на Буковині. Хоч розмірами невелика, то всеж редаґована відповідно до переживаної хвилини.

ВІСТИ З НАПАДЕНОЇ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ.

Село Підгородище, п. Бібрка. — Реквізиції.

Найгіршим лихом в нашому селі, се часті реквізиції. Реквірує кождий хто лише хоче. Беруть примусово на якісь інваліди чи сироти. Кождий мусить дати щонайменьше 5 кор. З людьми поводяться дуже строго. Кажуть собі посилати молоко і инші середники поживи, а платять такі ціни, що аж смішно стає. Все кухонне начинне на жандармерії, зібране на селі. До робіт на станици беруть людий з села, але нічого за се не платять. Можеби дотичні власти вглянули в ті відносини і не позволили обдирати населення, яке і так вже досить натерпілося.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ СТАРОКРАЄВУ УКРАЇНСЬКУ ҐАЗЕТУ ДЛЯ ДІТИЙ!

У Львові виходить тепер дуже гарна і незвичайно добре та цікаво редаґована ґазета для дітий, з оригінальними українськими ілюстраціями, під заголовком **„Світ Дитини"**.

Кожде число є богато ілюстроване. Виходить що два тижні.

Передплата коштує для американських Українців **всего один доляр на цілий рік.**

Кождий американський Українець може собі ту гарну ґазету записати.

Передплату можна післати або просто на адресу сеї часописі: „Світ Дитини" Львів, ул. Зіморовича, ч. 3, Galicia, Europe.

Або через:

American-Ukrainian Exchange, Inc., 30 E. 7th Street, New York, N. Y.

БОГДАНІВ СОН.

(Різдвяне оповідання).

Ніяк не міг заснути малий Богданко. А так пізно пішов сьогодні спати. Усі сиділи по святій вечері до пізна, колядували тай він із ними сидів. Якжеж тут іти спати, коли стілько гарних даруночків приніс йому на коляду маленький Ісусик. Та в кінці таки ненечка на силу поклала його в постіль. Одначе він дарунків не покинув ся! Поклав собі їх усі на постіль, „щоб разом із ним спали". А чого тутечки не було: І коник і візочок і пяцик і великий бурий медведик, такий, що як його потиснеш, то він кричить і рухає передніми лапками. А вже найкрасша книжечка. Самі малюночки такі гарні! Ті усі барвисті. Стілько й таких гарних дарунків він іще досі ніколи не дістав. Навіть св. Миколай не приніс йому сього року так богато.

Правда, Славко, що вже ходить до гімназії, говорив, що тепер і св. Миколай і Ісусик не приносять таких гарних дарунків, як перед війною. Він, Богданко, не тямить сих гарних часів. Деж йому й тямити їх? Він жеж найменший в родині. Що йно сього року пішов у школу.

І батько говорив, що тепер свята не такі веселі, як були колись, перед війною. Або він знає, які ті свята тоді були? Та батько говорив при ломаню проскори, що тепер богато, богато родин на Україні мас дуже невеселі свята. Майже в кождій родині впав хтось на війні, майже кожда родина має когось оплакувати бо вся Україна стала за весь сей час одним великим кладовищем. А крім сього тепер богато, богато молодців далеко від родин бореться за волю України. Які то мають свята сі, що остали дома?! Ось і тітка Маруся з дітьми мусить святкувати без вуйка Степана! Який її святий Вечір?! А кілько то сиріт, що остали без батька-матері, зовсім не матиме святого Вечера, не то, щоб ялинки та дарунків, але й ложки теплого борщику. Так говорив батько. А Богданко слухав усего уважно, бо він хоч іще маленький, та дуже любить слухати, коли батечко говорить або читає. Бо батько так гарно говорить...

Ось такі то думки снував Богданко в своїй маленькій головці та все поглядав на забавочки-дарунoчки, що „спали" на ліжечку в його ніг.

А білолиций місяць світив і слав своє срібне світло крізь вікно, простісінько на Богданкове ліжечко. Може се він збиточник не давав Богданкови заснути?

Та в кінці таки Сонко зморив Богданка, заплющив його оченятка. Богданко заснув.

І нараз найшов ся він на безмежних полях, покритих далеко й широко білим снігом. Він був один-одинокий, довколісінько нікого, ні одної живої душі більше. Тілько повно, повнісько могилок із нисенькими березовими хрестами. Одні могилки рядом, мов вояки в лавах, а другі розкинені як небудь. А на сих могилах лежали люде, ні не люде вже, мерці. Повно їх було. Молоді й старі, великі й малі. Хто се? Чого вони тут? І в Богданка забило ся серце! Він став дрожати на всьому тілі й аж тепер побачив, що він в одній сорочині й босий. Боже, як ненечка побачить, то буде кричати!

Нараз перед його очима впала зірка з неба. Ба ні, се не зірка. Він виразно бачить — се ангел срібнокрилий летить, а на руках несе маленького Ісусика.

Ангел зовсім такий смішький, як на вершку ялинки й Ісусик такісінький, як у вертепику. Ангел летить понад поля, понад могили, маленький Ісусик благословить землю, могилки й мерців. Богданко й не стямив ся, як упав на вколішки, підняв руки в гору й закликав:

— Ангеле, ангеле, ангелику любий, возьми й мене з собою, бо я бою ся, я бою ся!

І ангел митю спустив ся долі й узяв Богданка в гору. Богданко пригорнув ся до ангела, наче до ненечки. Десь і ввесь страх пропав. Він осміхнув ся і став питати:

— Ангелику, а куди ти летиш із маленьким Ісусиком?

— Тиж не знаєш, Богданку, що сьогодні свято Різдва Христового? Малий Ісус забажав поблагословити землі народа, що найбільш горя зазнав у сій війні. І я поніс його на Україну і він благословив її. Тиж бачив?

— Бачив. А чому маленький Ісусик не благословив сіл і міст, де живуть живі люде, але могилки?

— Бо в сих могилках похована доля України! Бачиш, у сих могилках, що під ... там лягли борці за її волю, а в тих ...озакинених, там спочили сі, що невинно потерпіли кару від ворогів її й сі, що впали з горя та нужди. Вони теж герої, вони теж борців за Україну, хоч не мечем воювали, але терпінием.

— А чомуж ти сказав, що в сих могилах похована доля України?

— Вони всі лягли за її долю, за волю ї. І хоч вони вже не встануть, то память про них розбуджуватиме в їх дітях, у їх далеких нащадках, любов до України. А тоді, коли та любов розгорить ся в серці кождої української дитини, тоді Україна виборе собі волю й буде сильна і щаслива.

— А чи довго на се ждати?

— Ні, Богданку, не довго. Ісус поблагословив Україну, поблагословив і її дітий. Хочеш, я покажу тобі, як ся любов росте в серцях українських дітий.

І ангел в одній хвилині пролинув чималий простір і спустив ся долі. Вони найшли ся перед невеличким домом. Ангел станув напроти вікна. Крізь вікно побачив Богданко в невеличкій кімнатці на на столі ялинку. При столі стояла молода жінка. А біля неї було двоє діточок: синочик і дівчинка.

— Се тітка Маруся! — закликав Богданко — вона все плаче, бо її чоловік, вуйко Степан, по „тому боці" бєть ся за Україну.

— Він уже не бєть ся, він уже погиб у бою; я твоїй тітці дав саме в сій хвили про се знати — сказав ангел.

І справді в сій хвилині жінка задріжала на всьому тілі й остовпілим зором вдивила ся в вікно. А відтак кинула ся до дітий і почала плакати:

— Діти, діти, ви вже сирітки, я чую, татко вже не жиє! — Діти почали й собі плакати.

Та вскорі мати прийшла до себе й стала вспокоювати дітий:

— Не плачте, діти, не плачте! Може се мені тілько так здавало ся, може батько ще жиє. А хочби погиб — додала відтак вже спокійним і рівним голосом — то він погиб за Україну, за волю рідного народу. Імя його буде записане золотими буквами в серцях усіх, хто любить Україну й запалювати ме сі серця до жертви для Рідного Краю й Рідного Народу. Його могила буде дорога не тілько нам, але всьому українському народови.

А ангел говорив до малого Богданка:

— Видиш, як росте любов до Рідного Краю. Богато в сій війні виросло могил борців за Рідний Край, за Україну. І всі вони нагадувати муть дітям, унукам і правнукам, що вони криють у собі кости борців, кости народних героїв, що в сих могилах укрита частина славної минувшини України. І будуть діти, внуки і правнуки набирати ся з сих могил привязання до рідної землі, пошановання славної минувшини й учити ся, що за волю рідного народу слід пожертвувати життє. І розгорить ся любов до України в серцях мілїонів її дітий і тоді ніякий ворог не буде страшний Україні.

Тут Богданко збудив ся й побачив біля себе ненечку, що нахилила ся над ним і наслухувала його приспішений віддих.

— Нене, ненечко, я мав такий чудний сон!

— Щож тобі снило ся, любчику?

Щож тобі снилося, любчику?

— Мені снилося, що я літав.

— Кажуть, що коли дітям таке снить ся, то вони ростуть.

— Ах! знаю вже, се в мині росла любов до України. Ах мамо, я люблю, я буду любити Україну над усе!

Мати не говорила нічого, тілько палко пригорнула малого синка й поцілувала його.

А. Тоцький.

(„Світ Дитини").

I. Фещенко-Чопівський.

ЩО МОЖЕ ДАТИ УКРАЇНА ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ.

Ідея української державности в сучасний момент, на превеликий жаль, не стоїть на блискучому шляху нормального життьового розвитку, на який Україна має право претендувати. Право України на державність виходять не лише з історичних і культурних причин. В недрах України є всякі мінеральні богатства, які в разі їх визискування дають і дадуть добрий прибуток. Український нарід володіє родючим ґрунтом, який видає що року врожай, котрого нормальні пересічні лишки в довійскові часи досягали кількости 5,150.000 тон зерна (переважно пшениці).

Окрім того, бувша царська Росія не могла і не вміла скласти для всіх народів, які перебували під її владою на безмежних просторах імперії такі умови і завести такий реіжм, під котрим жилосяб вільно і справедливо всім її підданцям. Се есть третя причина, чому Україна побрала собі право жадати самостійної державности, яка яскраво підтверджується невдалим чорносотенним замахом уряду ґенерала Денікіна на права і вольности народ уукраїнського.

Україна завдяки російській революції вийшла з всесвітньої війни не в рядах переможців. Але се не її вина. Не її вина і те, що національне відродження України тягнеться таким нещасливим і кволим темпом. Російський імперіялізм, попереду під прапором большевизму, форми якого для України і для її сталого населення цілком чужі і невідповідні, а затим добровольча армія під гаслом „единої неділимої", на чолі з царськими генералами, старо-режімними порядками і реакційно-буржуазними інтересами, безпощадно нищив форми і прояви національного відродження.

Енерґійні напади большевизму на Україну двічі розбилися. Реакційний замах „єдінонеділимців" підчас упадку гетьманщини впав через протизаходи національносвідомих повстанців. В решті нинішний розвал добровольчих армій, зцементованих бажаннями відновлення „єдиної Росії" за рахунок інтересів України — свідчьть про те, що відбудова порядку і ладу на Україні не може відбутися поза згодою свідомо національних організацій і кол. В разі-ж, коли відновленнє твердого правопорядку і громадянського ладу на Україні буде провадитися при підтриці більшости всього фактичного населення України, себто, селянства і національно українських організацій, які безумовно візьмуть саму спритливу співучасть в сій відбудовуючій роботі, то Україна хутко справиться з своїми внутрішними хоробами і відновить з найбільшою енергією виконаннє своїх старих перед Західною Европою обовязків постачання всякої сировини і споживчих річий.

Аби в останньому не бути безпідставним, наведемо такі факти:

В нормальний довійсковий час Україна, як вже висше згадувалось, давала на експорт приблизно щорічно 5.15 міліонів тон всякого збіжа. Останні три роки, особливо минулий 1919 давали Україні добрі врожаї. Але, після вибуху революції в лютім 1917 року господарсько-транспортовий, апарат України безупинно все погіршується. Німці в 1918 році, за час від квітня до листопаду при всій своїй міцний організації не в силах були вивезти всіх лишків хліба з України. Вони вивезли лише приблизно 30% договоренної кількости. Ще з меншим позитивним ефектом працювали большевики. Підчас большевицької навали 1919 року вони не вивезли не тільки біль-менш помітних кількостий хліба: вони не встигли вивезти і половини готівки цукру... Так само і денікінські експортні організації за весь час їх панування на півдні України — осередку хлібних лишків і всяких инших сировців України — не подолали труднощів відбудови транспорту і відновлення закупочного апарату. Між тим, реамізація і останнього врожаю і лишків попередних років що далі виявляє все більші труднощі. Нині селяне нехтують грошевими знаками. Вони твердо визнають, що незреалізований урожай — се значно краща валюта, ніж якіб то не були грошеві знаки. Тому то, в останні часи наш український хлібороб дуже неохочо вимінює збіжа на грошові знаки, на які нині завдяки підупадку місцевої фабрично-заводської продукції і відсутности привозу відповідних товарів з закордону він не в силах купити собі найпотрібнійшого товару і перевести ремонт і відновлення свого інвентаря. В той же час, він дуже радо і охочо вимінює збіжа і инші продукти свого власного господарства на всякий потрібний товар. Ся остання система міжнародних торговиз зносин під впливом зголодніння Центральної і Західної Европи підчас останньої війни визнається і там майже як єдиний справедливий метод таких міжнародних „торгових" зносин, але під знаком инших обставин. Західна Европа, хоч кепсько і кволо, але продукує товари і на вивоз, — Україна потребує силу всяких товарів; Західна Европа не в силах прогодувати себе своїм хлібом — Україна в даний мент має значні хлібні лишки з урожайних років 1917—1918 і 1919 в кількости не менше як 10 міліонів тон всякого збіжа.

Окрім того, Україна може ґарантувати щорічний мінімальний вивіз цукру в кількости від 300 до 600 тисяч тон, алькоголю дестільор в кількости 1 міліона літрів, тютюну, хмілю, цінного буракового насіння, льняного клоча, саломасу, сирої шкіри, яєць, птиці (гуси, індики, кури, качки), рогатої худоби, овець, вовни піря і т. и.

Далі Україна моглаб дати Західній Европі в ближчий короткий час до 100 тисяч тон цінної марганцевої руди (через Миколаїв) до 500 тисяч тон високопроцентової зелізної руди (через Херсон і Миколаїв), фосфоріту, сіль, соду, зелізо, ліс, а через деякий короткий час і каменний уголь (до 6—10 міл. тон) і антраціт, кокс (до 500 тисяч тон) бензол толуол, антрацен феноли, нафталин і инші цінні дерівати каменноугольної смоли, справу камінно-угольну смолу в кількости до 75 тисяч тон і пеку — до 15 тисяч тон річно; сірчано-кислого аммонію в кількости до 10 тисяч тон, нашатирного спирту до 5 тисяч корон, і богато инших сирівців і полуфабрикатів.

Але — вибрати головне національне богатство України, її продовольчий запас, який Західній Европі на ближчу весну і літо став би в такій спріятливій допомозі, бо американського хліба і взагалі сирівця буде постачатись на европейські ринки що разу і надовго ще — і обмаль, і не так то й легко.

Насамперед потрібно буде знайти прихильність серед мас сталого населення України; далі — потрібно відновити закупочні орґанізації; постачати сі організації відповідною кількістю краму для обміну на споживчі речі і тим самим заохотити населеннє до того, аби воно відчувало необхідність „міняти" свої запаси і коштовність сієї міни.

Безумовно, для переведення в життє сеї справи потрібна буде широка і смілива торговельна ініціятива. Але без такої — справа не піде: коли европейському промисловцю і взагалі державам Европи потрібні будуть український крам, український сирівець і українське золото — її продовольчі запаси, то европейські організації, аби витягнути з недр України її продовольчу готівку, мусити-муть насамперед везти на Україну їм свої товари і пропагандувати їх серед нашого населення для обміну на збіжа і инше.

Але для успіху таких єдиних заходів потрібно насамперед, аби на Україні істнували лад і порядок. Висше ми наводили вже, що без ладу і правопорядку витягнути продовольчі лишки з України не вдасться. Яскравим прикладом сьому можна навести факти денікінського панування на Україні, коли богато (десятки) чужеземних пароплавів, навантажених всяким потрібцим для України крамом заходили в порти Чорного моря (Одесу, Новоросійськ) і поверталися назад нерозвантаженими тому, що в сих портах не було заготовлено відповідних кількостей грузу для повороту. Хаос, який утворився на Україні, як наслідок спроб заводити „своє" панування і добровольчою армією і большевицькими організаціями, лише підкреслюють нашу основну думку, що лад і правопорядок на Україні може завести лише щиро-національний демократичний уряд, яким увесь час був Уряд Української Народньої Республіки.

Останній висновок підтверджується ще фактичними даними того правопорядку, який находився підчас керування Центральної Ради — українського парламенту і її Уряду. Тоді на Україні істнувала вже національно-персональна автономія, на підставі якої всім народам, заселюючим Україну, поруч з Українцями забезпечувалися законом всі права і засоби для вільного національного розвитку.

З другого року український ринок для промислових країн Західної Европи виявляє великий інтерес ще і з таких причин: задоволення нормальних потреб українського населення всяким крамом, особливо українського сільського господарства і української промисловости всякими машинами, струментами, знарядами та приладям принаймі для виконання біжучого ремонту, починаючи з перших років світової війни все гіршало; з початком і дальшим розвитком російської і української революції — всі кордони закрилися, всякий довіз товарів припинився; власне українська промисловість майже вмерла, а задоволення наглих і необхідних потреб ринку все відсуваються до красших часів. Цілком зрозуміло, що після встановлення на Україні хоч якогось ладу і порядку найкрасше низискуватиме всі вигоди товарообміну з Україною та держава, та нація, яка для встановлення такого ладу прикладе найбільші зусилля і виявить найбільшу спритливість. Вигода такого „спритливого" відношення окремих країн Европи до України після закінчення світової війни за „ринки" — не підлягають ніякому сумніву.

Україна для закордонного капіталу, окрім висше наведених торгово-економічних інтересів, виявляє ще безліч можливостий чисто промислових. Зупинимося на деяких з них:

1. До революції Україна володіла досить значною сіткою зелізних доріг, а власне в кількости 17.885 кільометрів. Таким чином, на 100 квадратних кільометрів поверхні припадала 26 кільометрів довжини зелізниці, що е далеко менше дійсних потреб країни. Зелізнодорожне будівництво, а особливо ремонт вже істнуючих зелізнодорожних шляхів — для України є одно з найбільших пекучих завдань ближчого будучого. Зелізні дороги на Україні до війни — се було одно з найдохідніших жерел Росії. На Україні всі зелізні шляхи давали значні прибутки (особливо так звані бувші південно-західні дороги: Катеринницька, Південна). За часи революції і руїни українські зелізниці втратили 65% всього свого рухомого складу (ваґонів і паротягів). За сей час знівичено богато мостів, водокачок, депо, станційних будівель і т. и. Все се потрібно відновити в найкоротший час. Все се Україна фактично не спроможеться подолати своїми засобами і повинна буде звернутися да закордонного капіталу. За таку співучасть закордонна ініціятива може жадати собі або певних зелізнодорожних концесій, або участи в прибутках на певний термін по загальній експльоатації зелізниць.

2. Рівно Україна володіє надавичайно мало розвиненою сіткою брукованих доріг. Приведення наших брукованих доріг в порядок і відбудова нових шоссе може бути передана також з підряду на руки ініціятивних підприємств.

3. На черзі стоїть і справа з реґуляцією річок. Більшість укарїнських річок (Дніпро, Десна, Припет) весною розливаються на широкі простори, сильно шкодять сільському господарству, а деякі з них, як Тетерев, Рось, Бог, Смотрич і инші окрім того володіють порогами, водоспадами, енергія яких може бути використана з високим конфіцієнтом корисного ділання.

4. До розділу реґуляції річок треба віднести наглу справу з упорядкуванням Дніпрових порогів. Дніпрові пороги, які перепиняють вільну течію Дніпра майже на 80 верстов, мають спроможність видати по дослідам проф. Бахметева до 900.000 кінських сил. Використаннє сієї енергії хочаб частково далоб Україні величезну економію в мінеральному паливі і викликалоб до життя навкруги себе ріжноманітні галузі фабрично заводської промисловости. Між тим до війни на цілому бассейні Дніпра використовувалося ледві 70.000 кінських сил енергії „білого уголя".

5. В межах Української Народньої Республіки знаходиться значна частина знаменитого Донецького Каменноугольного уголя, з кількости якого більша половина належить до найкрасших металюргічних углів, і 150,-000 тон антраціту, що вкупі складає 63% річної продукції цілого Донецького водозбіру, але ся продукція є дуже далека від того максімума, який можно булоб видобути в сій місцевости. Загальна площа всеї поверхности, занятої під розробку угля в 1914 році, складала лише 13—30% всеї угленосної площі. Використання продукційної здібности технічних установ на копальнях лише в роки крайнього напруження продукції досягала 70—73%. Нині після революційної хвилі, після хазяйнування добровольческої армії, коли продукція камінного угля в Донецькому водозбірі упала до 20% нормальної продукції, коли богато шахт завалилося і залято водою, коли дійсний стан нашої бувшої богатої каменно-угольної промисловости є нижче всяких уяв, — відбудова камінно-угольної промисловости є завданнем першої черги, і в сих завданнях Україна також примушена буде шукати собі допомоги закордоном.

6. Майже вся коксова промисловість бувшої Росії зосередкована на території України. Але з всієї кількости понад 5000 коксових пічок з нормальною річною продукцією в 4,74 міліонів тон коксу, лише ледви 25.27% оздоблена знарядем для використування продуктів коксування. Вихід каменно-угольної смоли, в склад якої входить безліч цінних дерівитів — для українських углів рівняється 4%.

7. Серед технічних поліпшень, які стоять на черзі в справах використання богатств Донецького каменноугольного водозбіру є будова центральних силових станцій для використування порохлявого уголя (Славяносербський і Гришинський райони). Кождий з сих районів здібний видати відповідного сирівця для будови сило-станцій в 500.000 кінських сил.

8. Для будови таких центральних сило-станцій сталиб в великій пригоді наші українські торфяники, між якими Ірдинські болота на Черкащині, Ірпенські болота під Києвом та торфянські водозбірі Припеті і Десни можуть задовольнити своїми запасами палива на богато років істнування не одного десятка сило-станцій силою по 200.000 HP і більше.

9. Недра України мають величезну кількість ріжних инших богаств, до використання котрих до сього часу ще або зовсім не приступлено (графіт, нафта, асфальт, слюда, бром, йод, янтар), або розробка і використання яких стоїть на дуже низькому ступені розвитку (фосфоріт, мерґеля, глина, ртуть, гірські породи, між якими зустрічаються дуже рідкі і цінні місцезародки).

10. При всім своїм богатстві продовольчих лишків і між ними хлібних злаків, Україна, яка з давних давен веде торгівлю хлібом — не володіє достаточно кількостю елеваторів. Відбудова елеваторів во всіх осередках хлібної торговлі — є також одно з чергових найпекучійших завдань.

11. Поліпшення нашої аґрікультури, на що безумовно буде звернено найбільшу увагу при перших можностях, викличе розвиток і поширеннє сільсько-господарської промисловости (млинарства, гуральництва, цукроварства, броварства і т. и.) а особливо перетворення ріжних технічних рослин (льон, конопля) в продукти високої цінности (клоччя, рослинні масла, саломас і т. и.).

Такі близькі перспективи економічного життя України. Все висше наведене не претендує на повноту обсягу і на викінчений огляд всіх галузів і можливостий визискування богатства України. Сей нарис хоче бути лише вихідним пунктом для того, аби звернути увагу відповідних кол на ролю і значінне України в її етноґрафічних межах для Західньої Европи в цілому і в деталях.

СКІЛЬКИ КОШТУЄ ПЕРЕВІЗ ЗБІЖА З АМЕРИКИ ДО ПОЛЬЩІ?

Американський уряд згодився на внесенне гром. Гувера вислати до Польщі 100 тисячів тон збіжа. Се збіже жертвує американський уряд даром, безплатно. Польща має заплатити тільки за перевіз. Та кошта перевозу виносять великанську суму, 3,500,000 долярів, т. зн. 35 долярів за тону, а 3 і пів цента за кільо. Тому, що курс американського доляра дуже високий, кошти перевозу виносуть більше як 4 польські марки за кільограм. Треба завважати, що се не всі кошти. Як що дочислиться додаткові кошти, виходить на яв, що фунт американської муки, який жертвує безплатно Америка Польщі, коштувати-ме польський уряд більше як 2 марки.

ВІСТИ З ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ.

ПЕРЕМИШЛЬ.

Святий вечір серед полонених. — Епідемія тифу. — Смерть проф. С. Зарицького. — Діточа забава.

Заходом Самаританської Секції У. Г. К. уладжено для наших полонених та інтернованих по тутешних таборах та шпиталях святий вечір. Хоч як велике число полонених ще тут находиться, всіх обділено харчами, щоби хоч в сей спосіб пригадати їм старонародній звичай. Зробило се на них велике враження і неодна сльоза подяки сплила в сей вечір по змарнілих та висохлих нещасних щоках. Сей день замітний для полонених в пикулицькому таборі ще й тим, що за весь день не помер ні один! Небувала досі поява викликала у всіх ріжні пояснення та толкування, бож досі не було ні одного дня, щоби бодай кількох товаришів не приходилося виряжати в далеку дорогу. Пояснити се можна хиба тим, що випадки тифу тепер рідші; гостить ще тільки червінка та грудні недуги.

Тиф у місті шириться далі. З дому в дім переноситься зараза, так що в недалекій будучині не буде дому, де би не заглянув сей страшний гість. А все те завдяки пикулицькому таборови полонених, звідкіль пошесть перенеслася до міста й розпочала жниво серед усіх верств населення. Цілком слушно пише в одному місци „Нови Глос Пшемиски", що Пикуличі полишаться відвічною памяткою в історії нашого міста. Щоби розпочати якусь енергічну акцію проти сеї недуги, мало хто дбає і досі майже нічого не зроблено. Все кінчиться на оголошеннях, відчитах, намовах і тут границя раціональній запораді. І хтож винен тому? — „Егоїзм посідаючих кляс," як в иншому місци пише цитований часопис — „який відказується від всяких датків на публичні цили, а який на них самих пімститься. Бо епідемія дійде врешті до кімнат богачів, а вош нуждара зуміє навіть в переділі І. кляси вкусити фінансового плютократа". — До яких розмірів дійшла епідемія, нехай служить доказом найновійший розпорядок тутешнього старости, що наука в тутешних школах відложена аж по конець січня. Такийже розпорядок видано всім кінам, щоби залишили висвітлювання аж до відкликання.

Дня 5. січня с. р. помер професор та колишній управитель тутешної Української гімназії Северин Зарицький. Покійний, відомий тутешній громаді не тільки як учитель-історик, але і як совісна, характерна одиниця, полишив по собі загальний жаль. До останньої майже хвилини свойого життя не відказався від своїх обовязків, але сповняв їх радо і з пожертвуванием. Хоч як богацько злиднів та трагічних випадків переніс на тернистому шляху свойого життя, міг кождому і завсіди служити приміром як непохитний і ніколи не падучий під ударами судьби характер. Всі його подивляли і любили, головно шкільна молодіж, яка завжди находила в ньому щирого педаґоґа й опікуна. Похорони відбулися в середу 7. січня при участи ширшого громадянства та учнів покійного. Помер він в 61 році свойого життя.

Дня 8. січня відбулася в салі „Народного Дому" діточа вистава, на яку зложилися два сценічні твори. Є се перша вистава устроєна для ширшого загалу на великій салі, а перейшла бездоганно. Всі ролі обсаджені були учнями до 15 літ, та всі вони вивязалися з них як мож найкрасше. І ґестикуляція і дикція, а що головно смілість на сцені викликали у присутних повне заінтересування. На тому місци належиться признанне гром. Марченко з Полтавщини, яка піднялася сего діла і старанно приготовила молодих аматорів до першого виступу на більшій сцені. Та сама публика не дописала. Аж дивно було дивитися на пусті місця на салі. Бо чиж тільки батьки дебютуючих дітий мають в тім інтерес, щоби явитися на салі, а ширше громадянство тут ні при чому? А преці у других велику увагу звертається на такі вистави молодіжи; хочби згадати Італійців, серед яких навіть опери виставляються тільки діточими силами. На се повинні ми звернути більшу увагу, а в першій мірі подбати про те, щоби бодай дітвору тим заінтересувати.

Жертви тифу.

Як нам доносять, насліком пятнистого тифу померли в Барі на Поділлю лікарі д-р Степан Гаєюк, д-р Кость Танячкевич, та д-р Микола Коцовський.

—

Читайте українські книжки і газети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА.

(З львівського українського дневника („Вперед").

„Війна совітської Росії з українською Народньою Републикою завдала брехню всім гарним словечкам Леніна про „право народів на самовизначенне аж до відділення". „Обєктивно, се війна за задержанне України при Росії, війна із завойовницькою метою".

(В Левинський: Соціялістичний Інтернаціонал і поневолені народи.)

Соціялізм означає — як пише тов. В. Левинський — повне національне визволенне кождого поневоленого народу, себто його національно-політичну незалежність. А ту ціль можна осягнути тільки через національну державу.

За ту національну державу бореться тепер весь український народ. І ще так недавно була хвилина, що в нашій столиці, Київі, був наш уряд нашої Народньої Републики. Та скоро прийшов ворог зі сходу. Надтягнули московські большевики з Раковським і Мануїльським на чолі. Ні український народ, ні його уряд з тов. В. Винниченком на чолі, не хотіли з ними війни і почали переговори.

З українського боку поставлено тоді такі конкретні умови:

1) Признанне самостійної України Народньої Републики;

2) Признання демократичного (не совітського) ладу на Україні;

3) Право вільного істнування на Україні партії комуністів, але без захоплення ними влади;

4) Товарообмін України з совітською Росією;

5) Повна й цілковита невтральність України.

Та переговори ті з боку большевиків ведено тільки тому, щоби тимчасом стягнути більше війска на український фронт. А коли воно вже було, переговори зірвано.

Під напором большевицьких війск впав Київ, а уряд, зложений зі соціялістів, мусів втікати перед Мануїльськими і його товаришами на захід.

І ось тепер знову недавно читали ми відозву Троцького до війска, в якій признає самостійну Україну.

Та навчені досвідом, ми не можемо вірити большевицьким відозвам і обіцянкам.

І ми тепер підносимо знову ті самі жадання Директоріяту з 1918 р., та ще ставимо ось т. дві нові умови:

1) Негайне відкликанне совітських війск з меж України;

2) Відкликанне уряду, зложеного з Раковського, Мануїльського, Петерса і Затонського.

Наш уряд — се уряд Української Народньої Републики з міністром президентом тов. І. Мазепою на чолі, який находиться тепер у Винниці.

Щож до большевицьких порядків, то повторяємо слова тов. В. Винниченка, сказані ще в січни 1919 р. в розмові з закордонним кореспондентом:

„Большевицькі форми не можуть бути приноровлені на Україні. Наша орієнтація — се революційний рух західної, а не східної Европи".

Наш уряд завізвав тов. Винниченка до повороту на Україну і ми певні, що з його поворотом пічнеться нова і вже щаслива доба Української Народньої Републики.

CARTERET, N. J.

ОПОВІЩЕНЄ.

В неділю, дня 22. лютого відбудуться збори в справі Народної Спілки (Торговлі) в Картерет, Н. Дж., на гали церковній при Рови Евени. Збори розпічнуться точно в годині 1-ій пополудни. Проситься всіх Українців і Українок з Картерет і з околиці численно явитися на сих зборах. На зборах будуть промовляти бесідники з Української Кооперативи. 22

Комітет місцевої Спілки просить всіх, щоби кождий прийшов і зрозумів справу народної спілки.

ЗА МІСЦЕВИЙ КОМІТЕТ:

Іван Пливак, Николай Крупа, Мих. Проскура, Николай Мачужак, Мих. Іванцьо.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сїй рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклонів).

JERSEY CITY, N. J.

В суботу, 21. лютого б. р. Український Народний Дім на горах міста устроює у власнім льокали **ВЕЧЕРОК З ТАНЦЯМИ І СМАЧНИМИ ПЕРЕКУСКАМИ тай дещо на здоровле.** Хлопці! Дівчата! Ану, спробуйте прийти і використати нагоду при кінци мясниць. Приґравати буде наша власна банда. Початок точно о годині 6.45 вечер. До побаченя в суботу!

22 **Комітет Народного Дому.**

CARTERET, N. J.

Тов. Співацьке в Картерет, Н. Дж. відограє комедію в трох актах **ЦИГАНКА КРАСАВИЦЯ, в неділю, дня 22. лютого.** Початок о годині 7-мій вечер в Українській гали при Розевелт Евеню. Вступ 50 і 35 центів. 21-22

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Тоз. спів. „Боян" в Перт Амбою

відограє

В НЕДІЛЮ, 22. ЛЮТОГО С. Р.

в своїй новонабутій українській гали при 752 Стейт Стр.

БЕЗТАЛАННА

драму в 5. діях Івана Тобилевича. Дірігент і режісер дякоуч. **Ст. Грабар.**

Початок точно о годині 6.30 вечером.

ЗВІСНА

З НЮ ЙОРКУ

поставить слідуючі штуки:

LIBERTY THEATRE,
Liberty and Stone Avenue,
BROOKLYN, N. Y.

В ЧЕТВЕР, 19. ЛЮТОГО 1920

ПІМСТА ЖИДІВКИ

драма в 5. діях зі співами і танцями.

—o—

NEW YORK, N. Y.

в Українськім Народнім Домі, 217-19 Іст 6-та улиця.

В ПЯТНИЦЮ, 20. ЛЮТОГО

НА ЗЕЛЕНИЙ КЛИН

комедія в 5. діях Яновської.

В СУБОТУ, 21. ЛЮТОГО 1920

ЗА НЕМАНЬ ІДУ

оперета в 4. діях, Б. Александрівна.

—o—

LUTVIN HALL,
69 South Park Street,
ELIZABETHPORT, N. J.

В СУБОТУ, 21. ЛЮТОГО 1920

СТО ТИСЯЧ

комедія в 4. діях, К. Карого.

—o—

NEWARK, N. J.

В Українській Робітничій гали, 57-59 Бікон стріт

В НЕДІЛЮ, 22. ЛЮТОГО 1920

НА ЗЕЛЕНИЙ КЛИН

комедія в 5. діях, Яновської.

Приймає участь вся трупа, первоклясні танцюристи і великий кор. Початок, кождого представленя о годині 7.30. Ціни місць: $1.00, 75 і 50 центів.

ПЕРЕПИСКА З ЕВРОПОЮ.

(Українські часописи в Европі просить ся о передрук).

Пошукують в старім краю слідуючих осіб:

Де є мої брати **Никола і Олекса Дусановські**, родом з Денисова, повіт Тернопіль. Никола має перебувати в італійськім полоні а Олекса на Угорщині або в Росії. Прошу писати на адресу: Michael Dusanowsky, 432 E. 6th St., New York, N. Y., U. S. of A. 22-23

ВІЧА І ЗБОРИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Важне для Родимців, походячих з міста Поморяни.

Від комітету збираня жертв для нещасних вдів і сиріт міста Поморяни.

На днях ми отримали лист зі старого краю від запропонованих осіб, які мають занятись розданем наших тут зібраних жертв. В присланім листі подають, що в старім краю в комітет входять Ів. Меркун, Я. Білик і Ол. Кучкуда.

Зміст листа від повисше згаданого Комітету говорить, що там найбільша є потреба убраня, а в закінченю листа лишають нам до рішеня, що ми тут уважаємо за найможливійше вислати.

Наш Комітет скликав загальні збори жертводавців, які відбулися дня 8-го лютого під ч. 423 Іст 9-та ул., Ню Йорк. По довших нарадах збори рішили гайдалї до дня 22. лютого вислати жертву готівкою. Тому отсею дорогою Комітет просить всіх інтересованих родимців, щоби свої декляровані або зібрані гроші звернути можливо перед означеною датою до касієра М. Меркун, 423 Е. 9-та улиця, Ню Йорк.

Слідуючі збори порішено скликати на неділю, дня 22. лютого на годину 3-ту пополудни під ч. 423 Іст 9-та ул., Ню Йорк.

На зборах має рішитись яку роботу має занятн дальше повисше згаданий Комітет. 22

Дорогі Родимці! Взиваємо Вас всіх прибути на сі збори до так важних справ, які суть до полагодженя супроти рідного краю.

ЗА СТИСЛИЙ КОМІТЕТ:

В. Жуковський, предс.,
Михаїл Маркун, касієр,
Гр. Гупало, секретар.

ДО ВІДОМА ЧЛЕНІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО СОЮЗА.

В неділю, 22. лютого б. р., о годині 3-тій пополудни, відбудуться в Українськім Народнім Домі (на горі міста) під числом 367 St. Paul's Ave., Jersey City, N. J. 21-22

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО СОЮЗА

на які запрошується всіх членів і прихильників сеї організації. На порядку деннім є дуже важні справи до полагодження, тож просимо конечно прибути.

М. Едельман, предс.
О. Стеткевич, секр.
Г. Мельник, кас.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошеня женитьби не приймаєсь).

ДО КРАЮ! Хто хоче працювати на кораблі кілька годин денно при легкім занятю, нехай звернеть ся до: **GREENWICH LABOR AGENCY, 129 Greenwich Street, New York, N. Y.** 124—

Пошукую свого брата **МИХАЙЛА ЗІНЯКА**, з села Нибилів, пов. Калуш, Гал., котрий має перебувати в Америці. Адреса: Sold SEMAN ZINIAK, Reparto Priggionieri di Guerra, Arezzo, Italia. 22

Пошукую свого шваґра **МИКОЛУ СИРМАТЮКА**, з села Романова, пов. Збараж, Гал. Перебував в Evansville, Pa., а тепер около Palmerton, Pa. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситися до: WASYL MUDRAK, B x 24, Fogesville, Pa. 22

Пошукую **ЛУЦЯ ПИША**, з села Шандровець, пов. Турка. Маю для него лист з краю. Його родичі раді дізнатися про него. Хтоби знав о нім або він сам зволить зголоситися до: OLEKSA SLAVYCZ, Box 129, Bath, Pa. 22

Пошукую свого брата **ВАСИЛЯ ДЗУБА**, з села Городниця, пов. Гусятин, Гал., в важній справі. Має перебувати в Канаді. Хто про него знає або він сам зволить зголоситися до: HARASYM DZUBA, 57 Tenth St., Fall River, Mass. 22-24

Пошукую краяна **МИХАЙЛА ДОБЖАНСЬКОГО**, з села Унятичі, повіт Дрогобич, Галичина. Хтоби про него знав або він сам зволить зголоситися до: NICHOLAS SOPKO, 205 Sidney St., St. Louis, Mo. 22-23

Пошукую **МИХАЙЛА ЗЕЛІНСЬКОГО**, з села Лодичин, пов. Тернопіль, Галичина. Він опустив Бостон 5 літ тому і виїхав в околицю Bangor, Me. Хтоби о нім знав або він сам, прошу донести до сестри: ЕВДОКІЯ СТАРУЩОК, 52 Weybosset St., Mattapan, Mass. 22-24

Пошукую свого брата **ФЕДОРА РОМАНОВИЧА**, з села Крихова, повіт Жидачів, Галичина. Має перебувати в Клівленд, Огайо. Таксамо пошукую свого товариша **ПЕТРА ГАЗДІЯ**, з Копичинець, повіт Тернопіль, Галичина. Хтоби про них знав, або вони самі зволять зголосити ся до: MICHAEL ROMANOWICZ, Box 102, Bretz, W. Va. 20-22

Пошукую свого стрия **МИКОЛУ ВЕЛИКОГО**, з села Перемилова, пов. Гусятин. Перебуває десь в Канаді коло Вінніпеґу. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситися на адресу: HARRY WELLYKI, Box 345, P. O. Marion Center, Pa. 22-23

Пошукую своїх знакомих **ВАСИЛЯ БАРАСЮКА і НИКОЛУ ПОЛЬНОГО** з місточка Тисьмениці, повіт Товмач, Гал. Хтоби о них знав або вони самі, прошу зголоситись до: PAUL SAMULAK, 320 Willis Ave., E. Detroit, Mich. 22-24

Пошукую мого брата **ВАСИЛЯ ОЛИНЦІВ**, родом з Городиславич, Бобрецького повіту. Брате! дай ся чути, бо я дістала відомість з краю, що наш брат Иосиф помер, тож я відїзджаю до краю а передтим радабимся з тобою побачити. КСЕНЯ ОЛИНЦІВ, 167 Ave. C, New York, N. Y. 22-24

ПОШУКУЮ мешкания в осібній кімнаті, ясній, фронтовій, при українській родині, враз з харчом і пранєм в околици Grand St., Newark Ave. або між 1-ою а 3-ою ул. Буду платити тижнево або після угоди. Зголошеня просить ся слати до: JOHN BYCH, 209 E. 21st St., New York, N. Y. 20-22

Пошукую свою сестру **МАРІЮ МАХНО**, з села Дубна, повіт Ланцут, Галичина. Давнійше перебувала в Ню Йорку. Хтоби про неї знав, або вона сама зволить зголосити ся до: JACOB MACHNO, Box 59, Send Ave., Riverhead, N. Y. 20-22

Пошукую свого краяна **НИКОЛУ СОЛОДЮК**, з села Чортовей, повіт Городенка, Галичина. Хтоби про него знав, або він сам зволить зголосити ся до: PAUL SYRHANIUK, 412 So. William St., South Bend, Ind. 20-22

Пошукую **СТЕФАНА СТЕЦИКА**, з Виклова, повіт Стрий Галичина, котрий оженив ся в Турці над Стрийом. Хтоби про него знав, або він сам зволить зголосити ся в важній справі до: JOSEPH STECH, 118 Perrin Street, Auburn, N. Y. 20-22

Пошукую в важній справі **ЯВДОКІЮ і ЗОНЮ ЧАБАНОСКИХ**, зі Скали, повіт Борщів, Галичина. Мають перебувати в Ню Йорку, Н. Й. Хтоби про них знав, або вони самі зволять зголосити ся до: GEO. BADERIAN, 173 E. 33rd St., New York, N. Y. 20-22

Пошукую свою доньку **МАРІЮ ЛІВІЦЬКУ**, замужну Качмарська, з села Жалотин, повіт Добромиль, Галичина. Хтоби про неї знав, або вона сама, зволить зголосити ся до: SENKO LIWICKI, 681 Princeton Street, Palmerton, Pa. 20-2

ПОТРЕБА женщину до обслуги в лонч-румі і пекарні. Може бути вдова з дитиною, мешкане на місци на бажане. Робота і платня добрі. Голоситись листовно або особисто до лончруму під ч. 331 Ninth Ave., ріг 29-ої ул., New York, N. Y. 21-23

На продаж ВІНДОКЛІНЕРСЬКИЙ БІЗНЕС, дохід $400.00 місячно в зимі. Причина продажи — перехід в инший бізнес. Пишіть до: 16-22

А. ФИЛИПЧАК,
Box 24, Rome, N. Y.

ФАРМА НА ПРОДАЖ.

96-акрова, орна і урожайна земля, добрі будинки, досить води. Ціла фарма добре обгороджена. Сусіди довкола — Українці і Славяне. По близші інформації удайтеся до властителя: MIKE WERCHOLAK, 108 Division Ave., Brooklyn, N. Y. 20-5

НОВИНКИ.

Арештоване небезпечних анархістів.

В Патерсон, Ню Джерзи, агенти міністерства справедливости арештували 29 небезпечних анархістів і відставили їх усіх на Остров Сліз в Ню Йорку, відки вони будуть депортовані. При арештованих найдено много револьверів, ножів і бомб. Всі арештовані по національности Італійці. Вони належали до італійської анархістичної організації „Нова Ера", котра вірить в убийства і морди яко средства для виборення своїх цілий.

Сих анархістів тайна поліція слідила повних шість місяців. Слідство велося тайно, бо навіть у міністерстві справедливости у Вашинґтоні знали про нього лише три особи. „Нову Еру" зорганізовано 25 літ тому, а почин до того дав анархіст Бреші, що замордував італійського короля Гумберта. Ся організація мала свої відділи в Бостоні, Ню Йорку, Філядельфії, Ню Бедфорді, Рочестер і в деяких меньших містах. Сподіватися треба, що в тих містах пійдуть тепер арештовання, бо тайна поліція захопила всі книги головної організації, а в них були всі імена і адреси членів приналежних до сеї організації.

Ню Джерзи буде мати пиво.

Заноситься на таке, що лише одинокий стейт Ню Джерзи буде мати в себе пиво. Тепер в соймі є два законопроєкти; один домагається 3-процентового пива, а другий 4-процентового пива. Губернатор Едвардс є за тим, аби сойм приняв другий проєкт. Коли Едвардса спитали, чи він підпише ухвалу сойму про 3-процентове пиво, на случай як сойм таку ухвалу приме, він відповів: „Ухвалу про 3-процентове пиво я підпишу, хоч я волівби 4-процентове пиво". Губернатор Едвардс каже, що референдум над такою ухвалою не є вже пожадане, бо народ, вибираючи його на губернатора на мокрій платформі, вже заявився за таким пивом.

На Остров Сліз треба перекладчиків.

Іміґраційний комісар на Острові Сліз в Ню Йорку заявив, що його праця тепер є значно утруднена, з огляду на нові вимоги іміґраційного закона. Перед війною комісія перепускала денно пересічно 5.000 осіб, а нині перепускає лише 3.000. Щоби тепер цифра дійшла до передвоєнної, йому потрібно ще 110 інспекторів і 10 перекладчиків, головно для славянських мов, бо найбільшого напливу іміґрації сподіваються з Італії і славянських країв. Новий іміґраційний закон говорить, що іміґрант, коли хоче бути впущений до сеї держави, мусить знати прочитати бодай 40 слів у своїй рідній мові. Коли сього не знає, мусить вертати назад до рідного краю.

Чи має робітник право страйкувати?

У відповідь на заяву фармерів, що зорганізоване робітництво не має леґального ані морального права страйкувати, нюйорський соціялістичний „Кол" у редакційній статті каже:

„Ми не знаємо, чи юнія має право страйкувати, чи ні, але коли має, то се право не варте навіть 30 центів, коли її вороги мають силу заборонити робітникам страйкувати або змусити їх відкликати страйк і повернути до праці. Колиб робітники були на стільки розвинені, що вибралиб своїх представників на уряди і мали публичну силу, якою боронилиб викликаний страйк, тоді юнії малиб не лише „право" страйкувати, але також малиб силу страйкувати.

„Право без сили є нічим. Люди мають право жити, а мимо того маємо случаї, що мущини, женщини і діти гинуть з голоду. Вони не мають сили осягнути те, що мають право мати. Брак достаточної сили часто означає невдачу зреалізувати те, що після людської думки є правом. Коли робітник замість слова „право" буде уживати слово „сила", він певно дійде до кращих заключень".

Бараболяні гроші в Польщі...

Нюйорська газета „Глоб" подає таку сатиру про польські бараболі: „З Польщі надходять вісти, що бараболі заступили там гроші. Винаймаючи автомобіль в Польщі, ти кажеш шоферови, щоби віз тебе доки стане газоліни, тоді даєш йому одну сиру бараболю. За дві бараболі він або купить більше газоліни, або прочу дорогу перенесе тебе на плечах. За три бараболі кождий польський шофер дасть тобі гарантію, що перевезе тебе через Атлянтійський океан і навіть не замочить оси у воді.

„Пообідавши в польськім готели, ти даєш кельнерови лупину з великої бараболі а він тобі щиро-сердечно подякує і обернеться до тебе задом, аби ти міг набрати собі срібних річий. За одну лупину хлопець в польській ґардеробі зверне тобі капелюх і дасть нагоду вибрати для себе красний чужий плащ. За одну бермудську цибулю управитель готелю винайме тобі салю на баль.

„Недавно в Городні зявився Американець з одним свіжим яйцем. Польський кабінет сейчас зібрався на тайне засіданнє і ухвалив віднестися каблограмою до президента Вілсона, що Польща вицофає свою просьбу о 5,000.000 долярів позички, коли американське правительство накаже свому горожанинови дати Польщі яйце. Оба правительства переговорюються тепер нотами, але треба побоюватись, що до часу, заки висхне чорнило, яйце зіпсується і не буде нікому пожиточне.

„Поголоски, що Падеревскі віддав всьо своє богатство для Поляків, уважають нині яко фальшиві. Міністерство фінансів вислало тайних аґентів і вони викрили, що Падеревскі має ще девять бушлів бараболь, кілька мішків солодкої кукурузи, кілька головок салати і трохи гороху.

„Між польськими робітниками є богато заворушень. Нині в Польщі платять робітникови пересічно по два тузини бараболь на тиждень. Робітники домагаються 50% підвишки, і замість варених, хочуть, аби бараболі були смажені на французький спосіб.

„Знова в богатих клясах є богато невдоволення задля нового доходового податку. Податковий закон каже, що той, хто має більше чим 2,346.250 бараболь, мусить дати раз в місяць красний обід польському пануючому і всім членам польського правительства"...

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляєсь Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1920 для членів Українського Народного Союза вже розпочалась і що в останних днях вислано на адреси ПП. Секретарів посилки календарів для слідуючих відділів:

Через Амерікен Рейлвей Експрес Ко. вислано 16. лютого 1920 календарі для слідуючих відділів: 80, 100, 106 (3 пакунки), 107, 139, 165 (2 пакунки), 218 (3 пакунки), 220 (2 пакунки), 221 (5 пакунків), 251.

Присім пригадуєть ся ПП. Секретарам дотичних відділів, що вислані на їх адреси календарі є призначені для всіх членів, котрі заплатили по 30 цнт. до У. Н. Союза в місяци грудни.

Просить ся ПП. Секретарів дотичних відділів, щоби одержані календарі роздали членам на найблизшім мітинґу, а на случай неодержаня висланої на їх адресу посилки, зголосились до дотичних урядників почтових, а колиб оказалось, що посилка затратила ся, належить про се сейчас повідомити уряд У. Н. Союза.

Гол. Уряд У. Н. Союза.